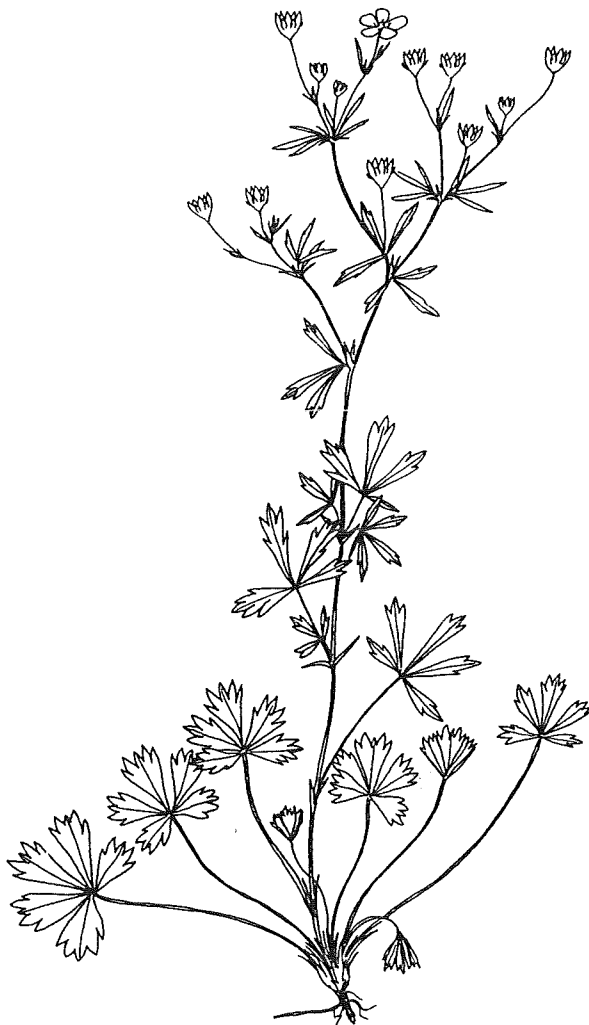

Lunds Botaniska Förening

Medlemsblad 1998:3

LUNDS BOTANISKA FÖRENING 1998

Adress: Botaniska Museet, Östra Vallgatan 18, 223 61 Lund
Postgiro: 8 35 22 - 3

Styrelse

Ordförande: Sven Snogerup, Trumpetaregränd 9, 222 39 Lund;
tel arb: 046-222 89 77, hem: 046-12 37 55

Vice ordförande: Leif Sigbo, Bjäregatan 3, 286 31 Örskelljunga;
tel: 0435-522 32

Protokollsekreterare: Alf Porenus, Betesvägen 2, 240 10 Dalby;
tel: 046-20 11 94

Programsekreterare: Åke Svensson och Marie Widén.

Kassör: Åke Andersson, Östra Hyllievägen 22, 216 21 Malmö;
tel: 040-15 63 07

Övriga ledamöter: Henrik Johansson, Göran Mattiasson, Kjell-Arne Olsson,
Åke Svensson, Torbjörn Tyler, Marie Widén

Funktionärer

Sexmästare: Per Lassen, Botaniska Museet, Ö. Vallgatan 18,
223 61 Lund; tel: 046-222 89 77

Medlemsregistrator, arkivarie och distributör: Britt Snogerup,
Botaniska Museet, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund; tel: 046-222 89 65

Revisorer: Lennart Engstrand och Ragnar Ericson

Revisorsuppleanter: Linus Svensson och Bengt Bentzer

LUNDS BOTANISKA FÖRENINGENS MEDLEMSBLAD

Redaktör och ansvarig utgivare: Kjell-Arne Olsson, Lövens väg 38,
291 94 Kristianstad; tel: 044-22 60 24

Omslagsbilden:

Potentilla demissa, liten femfingerört. Teckning av
Jens Christian Schou.

Schou har gjort alla illustrationer till uppsatsen *Sex
arter femfingerört i Skåne*. Alla övriga illustrationer
i detta nummer av Medlemsbladet är hämtade ur
Hess, Ladholt, Hirzel *Flora der Schweiz* 1972.

Information från Projekt Skånes Flora

Inventeringsläger i Höör, 5 - 10 juli 1998

Det finns fortfarande platser kvar på sommarens inventeringsläger i trakten av Höör! Under inventeringsveckan bor vi på Skogsvårdsstyrelsens kursgård Ullstorp som ligger strax norr om Skånes Djurpark i Höörs kommun.

1995 inventerade vi borta på Söderåsen, men nu kommer vi att röra oss i den omedelbara närheten av kursgården och inventera inom de ekonomiska kartbladen 3D 1a Hallaröd, 3D 1b Frostavallen, 3D 1c Karlarp, 3D 2a Skankhult och 3D 2b N. Rörum. Alla dessa rutor finns på den topografiska kartan Kristianstad 3D SV. Denna trakt erbjuder en omväxlande och småskalig natur där inte minst de många basaltkupperna ger upphov till en rik och varierad flora.

Kursgården Ullstorp är en modern anläggning med 2-4-bäddsrum, kök för självhushåll och flera samlingsrum. Liksom tidigare år inventerar vi i smågrupper under dagarna. Du som ännu inte inventerat så mycket, kommer då att ha möjlighet att följa med en mera erfaren inventerare. På kvällarna träffas vi och diskuterar dagens fynd och får hjälp med svårbestämda växter.

Under alla inventeringsläger har vi gjort många spännande fynd och det har alltid varit lärorikt och trevligt att inventera tillsammans. Inte minst för dig som inte är van inventerare och kanske haft svårt att komma igång med den ruta du har bokat, kan ett inventeringsläger bli en introduktion till och ett avstamp för eget inventeringsarbete. Under en inventeringsvecka kommer din växtkännedom att öka och du kommer att bli säkrare på inventeringsmetodiken. Om du vill komma med på ett garanterat trevligt läger, anmäl dig snarast till Kjell-Arne Olsson, Lövens väg 38, 291 94 Kristianstad, tel. 044-22 60 24.

Inventeringsexkursioner sommaren 1998

Liksom i fjor anordnar vi även i år ett antal inventeringsexkursioner där inte minst du som inte har möjlighet att inventera en egen ruta är välkommen. I år träffas vi vid Huaröds kyrka (7 km V om Degeberga) lördagen den 27 juni, vid Ö. Kärrstorps kyrka (mellan Hörby och Sjöbo) söndagen den 26 juli och vid Farstorps kyrka (1 mil N om Hässleholm) lördagen den 8 augusti. Alla dessa dagar samlas vi vid exkursionsmålen klockan 8.30. Till exkursionen vid Huaröd finns möjlighet till samåkning från Lund med avfärd från Botans P-plats klockan 7.30.

Boka nya inventeringsrutor!

När Projekt Skånes Flora startade 1990 var tidsplanen att fältarbetet skulle utföras under 1990-talet. Det återstår alltså bara två fältsäsonger av denna plan, men mycket arbete innan vi har en fullgod täckning av landskapet. Projektledningen och styrelsen för LBF har vid flera tillfällen diskuterat inventeringsläget och kommer till hösten att besluta hur projektet ska kunna fullföljas på ett tillfredsställande sätt. Ett av delmålen är att minst en inventeringsruta i varje ekonomiskt blad måste vara fullgott inventerad. Därför är det angeläget att du som vill boka ytterligare en eller flera rutor, väljer inventeringsrutor ur nedanstående förteckning av ekonomiska blad. Varför inte boka en ruta tillsammans med någon botanistvän! Detta gör inventeringsarbetet både roligare och mera effektivt! För bokning av rutor, kontakta Kjell-Arne, tel. 044-22 60 24.

1C8c	Falsterbo	3C2f	Böketofta	3D9f	Länekärr
1C8d	Ljunghusen	3C4c	Kropp	3D9i	Eskilstorp
1C8e	Fredshög	3C4d	Hyllinge	3E2c	Trolle-Ljungby
1C8i	S. Åby	3C4j	Storaryd	3E6e	Östad
1C8j	Äspö	3C5h	Vedby	3E7d	Alltidhult
1C9c	Skanör	3C5j	Ebbarp	4C0f	Högalteknall
1C9d	Höllviksnäs	3C6d	Ausås	4C0h	Stackarp
1C9i	Anderslöv	3C6i	Ishult	4C0i	Floalt
1C9j	Jordberga	3C6j	Oderljunga	4C1j	Hishult
1D7a	Beddinge strand	3C8h	Ramnekärr	4D0a	Porkenahult
1D9b	Skivarp	3C8i	Örkelljunga	4D0g	Ejretal
1D9i	Löderup	3C9h	Stavershult	4D1a	N. Össjö
2C0d	Näsholmarna	3C9i	Lemmeshult	4D1b	Örnalt
2C1d	Klagshamn	3C9j	Sonnarp	4D1c	Hulabäck
2C8h	Virke	3D0b	Höör	4D1j	Åbrolla
2D0a	Skurup	3D1e	Äsphult	4E1e	Farabol
2D0b	Örsjö	3D2a	Skankhult	4E2b	St. Bökön
2D0d	Skårby	3D3a	Koholma	4E2c	Komålen
2D0g	Stora Köpinge	3D4j	Fjälkestad	4E2d	Sandören
2D0i	Hannas	3D5a	Perstorp	4E3a	Låkan
2D1i	Ö. Ingelstad	3D6a	Vasabygget	4E3b	Skinnakärr
2D2h	Spjutstorp	3D7a	Dalshult		
2D3f	Vanstad	3D7c	Humlesjö		
2D3g	Äsperöd	3D7d	Aggarp		
2D3h	Kronovall	3D7e	Fredskog		
2D5f	Pregestad	3D7g	Rävninge		
2D7c	Sebbarp	3D8a	Slättsjö		
2D9g	Illestorp	3D8b	Änglarp		
3C1e	Kringelstad	3D8d	N. Åkarp		
3C2d	Frillestad	3D8f	Farstorp		
3C2e	Skromberga	3D8i	Njura		

Skånes Flora, ett urval intressanta växtfynd (huvudsakligen från 1996-97)

(Socken, RUBIN-koordinat, läge, biotop, datum, uppgiftslämnarens signatur)

Pilularia globulifera, klotgräs

Ö. Sallerup, 2D8f 0005, 1 km NV Ormastorp, nygrävd damm i färhage, 970520

Brönnestad, 3D3d 2729, 500m SO Nygård, vattenfylt fd grustag, ca 30 km², 960818, TTy

Vånga, 3E8c 0525, 400 m NNO Norregård, sjöstrand, ca 15 dm², 971001, THm

Örkened, 3E8c 4004, 250 m V Björnvik (gård), sjöstrand, 2 närliggande platser 1+1 m², 971001, THm

Verum, 4D0g 0615, 500 m SV Ferön, sjöstrand, 970629, THm

Aristolochia clematitis, hålröt

Osby, 4D1i 0316, 650 m VNV Bökeberga, vägen utanför gammal tomt, 970706, AGu

Hålröt är en gammal medicinalväxt, framför allt använd som medel mot inflammerade sår och bölder, som finns förvildad på några få platser i Skåne. Förekomsterna i Helsingborg och vid Everlövs resp. V. Vrams kyrkor är kända sedan lång tid tillbaka, medan den tidigare inte varit känd från lokalen i Osby.

Rumex patientia, spenatskräppa

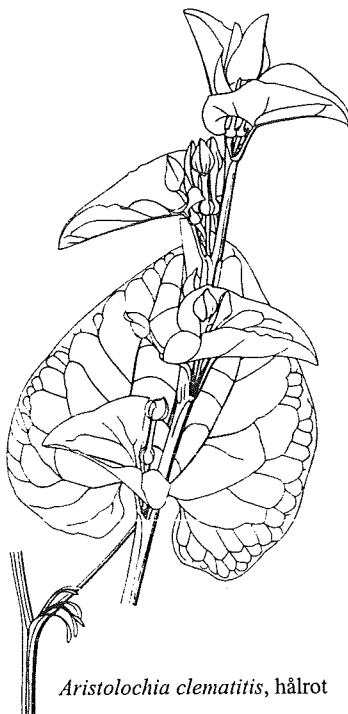
Åhus, 3E0b 1222, hamnen SO Stubbagatan, ruderatmark, 960928, HWI

Spenatskräppa har åtminstone förr odlats som grönsak och har i Skåne tidigare påträffats som förvildad från odling eller som en tillfällig adventivväxt. Förutom som förvildad i Botaniska Trädgården i Lund är Åhus-fyndet det enda aktuella under 1990-talet.

Chenopodium murale, gatmålla

Brumby, 3B7j 3529, Strandbadens handelsträdgård, störd näringsrik mark, ca 50 ex, 970903, RÅk

I september 1997 ringde Richard Åkesson i Höganäs och berättade att han funnit gatmålla vid en handelsträdgård i Strandbaden. Då gatmållan är klassad som en akut hotad art i Sverige, med endast några få aktuella förekomster i Skåne, var Richards fynd

Aristolochia clematitis, hålröt

verkligen glädjande. Någon vecka senare ringde Olof Janson från Götene och undrade var Strandbaden låg. Han hade nämligen hittat gatmålla i två växthus vid Hällekis i Västergötland och ägaren till ett av dem hade berättat att plantor bl a hade köpts från en firma vid Strandbaden. Även om det inte är samma handelsträdgård som Richard gjorde sitt fynd i, verkar det stå klart att gatmållan sprids med plantmaterial mellan trädgårdsmästerier. Ett tips till alla inventerare inför den kommande växtsäsongen!

Corispermum leptopterum, lusfrö

V. Sallerup, 2C7i4 4825, 400 m O Ellinge slott, fuktig grusplan, talrik, 970803, TTy

Lusfrö har sedan tidigare en aktuell lokal i Malmö. Till V. Sallerup har den troligen kommit genom påförd havssand till golfbanebunkrar.

***Kochia scoparia*, sommarcypress**

Brunnby, 3B8j 1036, 400 m SSV Lullers hög, åkerkant, 970913, GWt

Trots sitt namn är sommarcypress en mållväxt (kallas även kvastmålla) som är ursprunglig i Asien och sydöstra Europa. Hos oss odlas den som prydnadsväxt och har ett fåtal gånger påträffats som förvildad eller tillfällig adventiv.

***Camelina sativa*, oljedådra**

Torrlösa, 2C9g 3619, 200 m SO Ingelstorp, ogräs i åkerkant, 970704, RLY

Höganäs, 3B7j 0043, 900 m O(ONO) kyrkan, vid fd banvall, 1 ex, RÅk

Helsingborg, 3C2b 1547, 200 m O Råå vattentorn, ogräs i ärtåker, 970617, GWt, ANi

Oljedådra är klassad som försvunnen som bofast från Sverige. 1997 års fynd beror utan tvekan på att den finns i vissa blomfröblandningar. I Helsingborg hade den provodlats på platsen året innan och fanns nu kvarstående som ogräs i åkern.

Cotoneaster atropurpureus

St. Köpinge, 1D 9g 1848, Svalevad, vägkant, 950706, HJo

C. atropurpureus står nära spärroxbär och har tidigare betraktats som en form av denna (*C. horizontalis* "Robustus"). *C. atropurpureus* skiljer sig bl a genom att grenarna inte är regelbundet fiskbenslikt förgrenade och att bladen är svagt vågiga i kanten.

***Potentilla inclinata*, rysk fingerört**

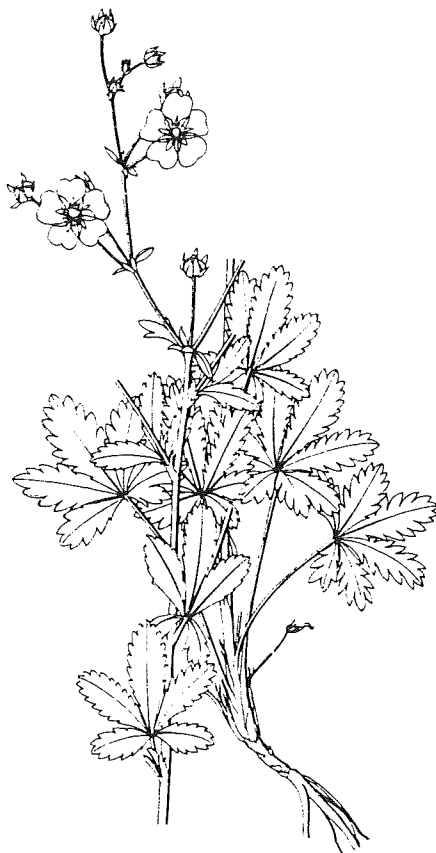
Perstorp, 3D4a 3314, 150 m S Gustavsborg, hästhage med ditkörd sand, 970830, GWt

Rysk fingerört har nu blivit samlad två gånger under vår inventering (tidigare 1995 i Vinslöv). Arten är mycket lik en femfingerört men har platt, inte nedvikt, bladkant och bladundersidor som är grått filthåriga, inte silvrigt vita.

***Potentilla micrantha*, bergfingerört**

Lund, 2C5h 1203, 900 m SSO Helgeandskyrkan, kortklippt grässlånt mot väg, 5 ex i och precis utanför häck, 950424, URP

Bergfingerört är sedan lång tid tillbaka känd som förvildad vid Botaniska trädgården i Lund, men har även samlats från ytterligare några få parker i Skåne. I en uppsats i Medlemsbladet 1995:1, om den snarlika smultronfingerörten *Potentilla sterilis*, efterlystes om bergfingerört fortfarande fanns kvar på någon av dessa platser. Och visst, vid St: Lars växer den ännu i några få exemplar. Här blev den första gången noterad under 1960-talet.

Potentilla inclinata, rysk fingerört

***Rosa agrestis*, åkerros**

Malmö, 2C4f 0502, Malmö hamn, ruderatmark, 950813, BÖr

1991 gjordes det smått sensationella fyndet av åkerros i ett gammalt kalkbrott norr om Kristianstad. 1995 var det så dags igen. Bengt Örneberg i Malmö samlade då några kvistar av en ros som nu har blivit bestämd till åkerros. En kontroll har visat att buskarna där Bengt tagit kollekten finns kvar, men det får anstå till sommaren att se hur många buskar som verkligen är åkerros. I Malmö växer rosen på en utfyllnad och även lokalen i Kristianstad är av subsontan karaktär; kalkbrottet har under en lång följd av år använts som tipp för bl a schaktmassor från jordbruksmark. Man kan nu undra: Växer åkerros även helt spontant ute i det skånska landskapet? Kan den ha kommit till sina nuvarande växtplatser genom dumpning av borttagna stengårdsgårdar el dyl?

***Rosa dumalis* ssp. *dumalis* x *rubiginosa*, kal nyponros x äppelros**

N. Åsum, 3D 2j 2514, 550 m VSV Kristianstads Heliga Trefaldighetskyrka, ohävdad gräsmark, utfyllnad, 960910, KAO

***Rosa canina* ssp. *canina* x *sherardii*, kal stenros x luddros**

Löderup, 1D 8i 0933, 400 m V Meditationsplatsen, gräshed, 950703, HJo

***Rosa dumalis* ssp. *dumalis* x *sherardii*, kal nyponros x luddros**

N. Strö, 3D 4h 4241, 400 m SO Björkeberg, vägkant, 960909, LÅk

***Rubus pruinusus*, hallonbjörnbär**

Rödånge, 2D2f 4302, 600 m NNO-N Yxna-bjär, skogsbyn mot åker, 970715, GWt, ANi
Fränninge, 2D6e 4738, N. Bjälkhult, stengärde i skogsbyn, 970813, GWt, KAO
Höganäs, 3B6j 4048, 370 m SSO Sjöcrona vårdcentral, planterad träd- och buskmark, 970806, RÅk

***Rubus tiliaster*, lindbjörnbär**

Väsby, 3B7j 1838, 600 m SV Stjärnelund, åkerkant, 970629, GWt

Höganäs, 3B7j 0039, 200 m O Brandstation, fd järnvägsslätt, 970629, GWt

Brunnby, 3B8j 3403, 850 m SSV Mölle kapell, 970725, MLh

V. Broby, 3C5d 1242, Nyväng, fd gruvområdet, ruderatmark, 970913, KAO

Lindbjörnbär är ett vackert krypbjörnbär som har en utpräglad västlig utbredning i Skåne. Fyndet i Nyväng vid Åstorp är det hittills östligaste i Skåne. Lindbjörnbär är ganska lätt att känna igen även för en icke Rubus-expert. Årskottens ändblad har lindbladets form, ståndarsträngarna är svagt rosa och som ett av få krypbjörnbär har arten håriga ståndarknappar (hos oss är det endast hårbjörnbär *R. camptostachys* och någon gång hasselbjörnbär *R. wahlbergii* som har håriga knappar).

***Rubus sprengelii*, sprengelsbjörnbär**

Ullstorp, 2D1h 0121, 1,2 km ONO Toarpsgården, markvägren, 970717, KAO, ABn, INO

Fyndet av sprengelsbjörnbär vid Ullstorp några kilometer öster om Tomelilla ligger omkring 10 km SV om dess koncentrerade skånska utbredningsområde i trakten av S: Olof och Fågeltöfta.

***Ecballium elaterium*, sprutgurka**

Ängelholm, 3C7d 3629, 100 m S Stadshuset, jordhög, 970913, ABn

Sprutgurkan, med sina explosiva frukter, har i Skåne tidigare endast noterats från Spillepengen i Malmö.

***Oenothera biennis* x *rubricaulis*, nattljus x pricknattljus**

Brönnestad, 3D3d 4243, Korsaröd, sandig rudratmark, 960714, TTy

Hässleholm, 3D5e 0131, Maglekärr, nyanlagd dammstrand, 960804, PAO

Glimåkra, 3D8j 3720, 450 m NNO Glimåkra kyrka, 950917, ÅSv

Under ett besök vid Botaniska Museet ombestämde prof. Krzysztof Rostański från universitetet i Katowice ovanstående kollektioner till hybriden mellan nattljus och pricknattljus.

***Gilia capitata*, bollgilia**

Röstånga, 3C2i 3023, 300 m O Uggleröd 213, stig, 950711, REc, LKn

Munka-Ljungby, 3C8e 2244, 450 m N Träindustri, jordhög i grusgrop, 970811, ABn

***Symphytum asperum*, fodervallört**

Skeddarö, 3D2i 1104, Uddarp, skogsbryn och lövskogsduge, 960815, BBm

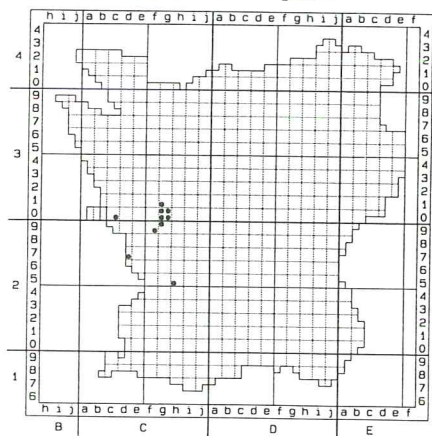
Fodervallört rapporteras då och då men nästan allt samlat material har visat sig vara *S. x uplandicum*, dess hybrid med den likaledes så ovanliga *S. officinale*, äkta vallört. I skogsdungen vid Uddarps golfklubb finns den enda aktuella naturaliserade förekomsten av ren foderval

***Datura innoxia*, amerikansk spikklubba**

S:t Olof, 2D3i 1142, Måselycke avfallsanläggning, vid soptipp, 970920, ÅSv, SSk, BNi

Ängelholm, 3C7d 3629, 100 m S Stadshuset, jordhög, 970909, ABn

N. Åsum, 3D2j 2107, Härlövstippen, på öppen mark på tipp, 970920, ÅSvlört i Skåne.

***Lamium maculatum*, rosenplister**

I Skåne som helhet är rosenplister mycket ovanlig som förvildad prydnadsväxt. I och kring Svalöv finns den emellertid på många lokaler där den förutom på ruderatmarker, banvallar och i vägkanter kan påträffas i mera naturliga biotoper som bäckraviner och betesmarker.

***Physalis philadelphica*, tomatillo**

Burlöv, 2C4f 1303, Spillepengen, soptipp, 970908, BÖr

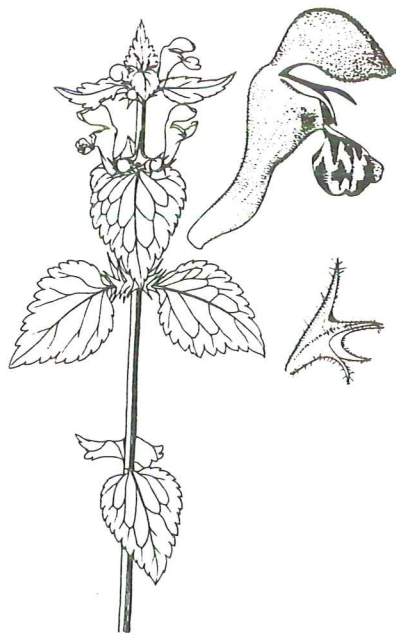
Lund, 2C5g 3829, 700 m S Pilsåker, ruderatmark vid reningsdamm, 911006, SSp

S:t Olof, 2D3i 1142, Måselycke avfallsanläggning, vid soptipp, 970920, ÅSv, SSk, BNi

Brunby, 3B8j 1036, 400 m SSV Lullers hög, majsodling, 970913, GWt

Ängelholm, 3C7d 3629, 100 m S Stadshuset, jordhög, 970909, ABn

I takt med ökad konsumtion av exotiska frukter har allt fler fynd av bl a *Physalis*-arter gjorts under senare år. Tomatillo skiljer sig från kapkrusbär *P. peruviana* genom att hela plantan är m el m kal och bladen har kilformad eller avrundad bladbas (inte hjärtformad som hos kapkrusbäret)

Lamium maculatum, rosenplister

***Physalis pruinosa*, gyllenbär**

S:t Olof, 2D3i 1247, Måselycke avfallsanläggning, vid komposteringsavdelning, 970920, ÅSv, SSK, BNi

Väsby, 3B 7j 2134, Tjörred sopstation, öppen mark, 970906, ÅSv, ABn

Gyllenbär är liksom kapkrusbär *P. peruviana* starkt hårig, men har mycket mindre blommor.

***Physostegia virginiana*, drakmynta**

Munka-Ljungby, 3C8e 2243, 450 m NNV Träindustri, jordhög i grusgrop, 970823, ABn

Drakmynta är en odlad prydnadsväxt som inte tidigare påträffats som förvildad under det pågående inventeringsprojektet.

***Veronica peregrina*, pilgrimsveronika**

Svedala, 2C1h 2214, Grecosborgsgatan 16, rabatt i trädgård, 930524, AMH

Pilgrimsveronikan gjorde ett av sina sporadiska besök i Skåne 1993 då den upptäcktes i en trädgård i Svedala. 1983 blev den funnen på flera närbelägna platser strax norr om Kristianstad. På den rikaste av lokalerna, vid lagerhusföreningen i Nosaby, sågs den senast 1995. I takt med att denna lokal växer igen blir chanserna till återfynd allt mindre.

***Viburnum rhytidophyllum*, rynkolvon**

Munka-Ljungby, 3C7e 4543, 300 m S Vattentorn, jordvall, 950829, ABn, KÅH

***Campanula rapunculus*, rapunkelklocka**

Ystad, 1D9f SV, NO LV4:s kasernområde, skräpmark, ca 10 ex, 970714, GPg

Rapunkelklockan blev redan 1996 funnen i Ystad men först i fjol belades och bekräftades fyndet. Rapunkelklocka hade tidigare endast en aktuell lokal i Sverige; vid Bälteberga i Helsingborgs kommun.

***Cotula coronopifolia*, kotula**

Malmö, 2C 2f 4229, 500 m V Husie kyrka, dammkant, 970724, BÖr

Kotula kommer ursprungligen från Sydafrika men finns naturaliserad på havssträndängar i Västeuropa, bl a som mycket sällsynt i västra Jylland. Ett uppseendeväckande fynd gjordes av Bengt Örneberg då han i fjol fann ett tämligen rikligt bestånd av denna växt i kanten av en nyanlagd damm i Malmö. Detta är det första fyndet av kotula i Skåne. I Sverige blev den dock redan 1853 funnen på en havsstrand vid Uddevalla.

***Hieracium caespitosum*, ängsfibbla**

Skarhult, 2C7j 2420, 200 m S Södergård, vägren i allé, 5 ex, 970613, TTy

Skarhult, 2C7j 2319, 400 m S Södergård, vägren i allé, 970613, TTy

Skarhult, 2C7j 3517, 350 m VSV Skarhults kyrka, torr solig banvall, ca 50 skott, 970605, TTy

Skarhult, 2C7j 3325, 600 m OSO kyrkan, sydexponerad banvallsskärmning, 2 ex, 970613, TTy

Skarhult, 2C7j 3329, 1 km V Källsliden, solig banvallsskärmning, ca 60 skott, 970613, TTy

Skarhult, 2C7j 3339, 100m V Källsliden, igenvuxen banvall, 10 skott, 970613, TTy

Össjö, 3C6f 4917, 300m SV Bergagården, torr betesmark, 970616, IHD

Ängsfibbla var förut endast känd från ett fåtal lokaler i Skåne. 1997 blev den bl a noterad på ett flertal lokaler längs den gamla banvallen genom Skarhult. Det taxa som växer i Skåne brukar hänföras till ssp. *colliniforme*, ljus ängsfibbla, som ursprungligen är inkommen med gräsfrö.

***Xanthium strumarium*, gullfrö**

Knislinge, 3D6i 1334, 50 m V vattentorn, beteshage, plats för majbål, 970824, ÅSv

Fyndet av gullfrö i Knislinge är det tredje under den pågående inventeringen. Tidigare har den noterats i Landskrona och i Munka-Ljungby.

***Narcissus asturiensis*, miniatyrpåsklilja**

Dagstorp, 2C8f 2032, Dagstorps kyrka, kyrkogårdsutkast i lövdunge, 960516, LRu
Starby, 3C6e 3140, Starby kyrka, grusgång, 960507, ABn
Össjö, 3C7f 1827, Össjö kyrka, lövbryn vid kyrkogård, 960423, ABn

Miniatyrpåsklilja har under senare år blivit en populär prydnadsväxt och har nu börjat dyka upp som tillfälligt (?) förvildad efter trädgårdsutkast.

***Alopecurus geniculatus x pratensis*, kärrkavle x ängskavle**

Kvidinge, 3C6f 1816, 400 m N Rönnetorp, fuktig betesmark, 970615, PWa
Starby, 3C6f 2414, 1 km NNV Rönnetorp, betesmark, 970615, PWa

Hybriden mellan kärrkavle och ängskavle är intermediär mellan föräldrarna vad gäller längden på småax, ytteragnar och ståndarknappar. Den har starkt försämrat pollen i smala ståndarknappar som inte öppnar sig. De ovanstående två fynden är hitintills de enda under den pågående inventeringen. Det är möjligt att hybriden är förbisedd. Åtminstone skriver Hylander i *Nordisk kärnväxtflora I* att den uppstår lätt, där föräldrarna råkas och att den förekommer flerstädes i Skåne.

***Panicum capillare*, buketthirs**

Malmö, 2C 3f 4516, 1,2 km VNV Arlövs-gården, jordhög, 970810, SEJ
Burlöv, 2C 4f 1435, 800 m NV Burlövs nya kyrka, gatkant, 961019, SEJ

Buketthirs är inhemsk i Nordamerika. Hos oss odlas den som prydnadsgräs men förekommer även i fågelfröblandningar. Äkta hirs *P. miliaceum* har 4-5 mm långa småax medan dessa blott är 2-2,5 mm hos buketthirs.

***Sorghum halepense*, ogräsdurra**

S:t Olof, 2D3i 1247, Måselycke avfallsanläggning, vid komposteringsavdelning, 970920, ÅSv, SSk, BNi

Ogräsdurra är en ovanlig adventivväxt som endast blivit funnen en gång tidigare i Skåne

(Helsingborg 1945). Arten är ursprunglig i medelhavsområdet men finns naturaliserad på många håll i varmare länder där den även odlas som fodergräs "Johnson grass". Ogräsdurra är lätt identifierbar genom sina breda blad som har en kraftig, vit mittnerf och mycket sträva kanter.

Sorghum halepense, ogräsdurra

Floran i Rinkaby grusgrop

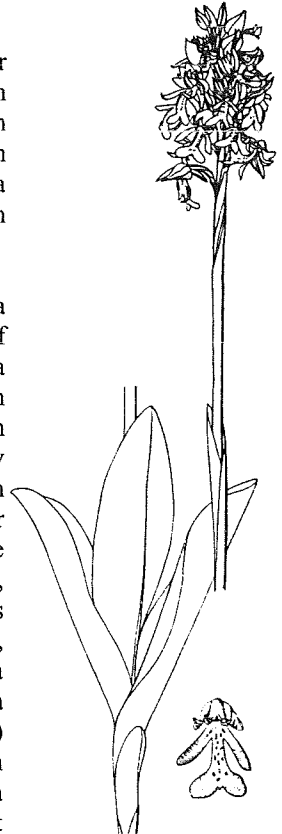
Kjell-Arne Olsson

1901 17/10, § 8, bifölls drätselkammarens framställning att, för erhållande af lämpliga fyllnadsämnen, på en tid af 50 år arrendera ett område af omkring 9,2 hektar af hemlandet N:r 8 Rinkaby med rätt för staden att därifrån bortföra jord, grus, sand och sten m.m. Hvarjämte drätselkammaren bemyndigades att anlägga ett järnvägsspår från grustaget med anknytning till Kristianstad-Åhus järnväg. (Utdrag ur Stadsfullmäktiges i Kristianstad protokoll)

Sedan fästningsvallarna i Kristianstad rivits under mitten av 1800-talet började staden expandera utanför det forna stadsområdet och det uppstod ett stort behov av fyllnadsmaterial för att göra det möjligt att bebygga de sankna träskområdena kring staden. Stadsfullmäktiges beslut 1901 blev förutsättningen för bl a bebyggandet av Östermalm inne i Kristianstad men även för uppkomsten av en särpräglad botanisk lokal vid Rinkaby.

Rinkaby grusgrop är ca 800 m lång och 100 m bred och ligger utmed vägen mellan Rinkaby och Gälltofta. I den västra delen har den tidigare täktverksamheten gått ner till grundvattennivån medan grustaget är betydligt torrare i de östra delarna. Genom att sanden är mycket kalkrik har en rik och mosaikartad flora bildats i delar av tåkten; med kalkfuktäng i delar av bottnen och sandstjpp främst på de sydvända, sandiga slutningarna.

Det har nu gått 50 år sedan Gunvor Wideholt gjorde denna botaniska lokal känd i sin uppsats om floran i Fjälkinge, Gustaf Adolf och Rinkaby socknar som publicerades i Botaniska Notiser 1948. Det var främst upptäckten av smalfråken (*Equisetum variegatum*) som ny för Skåne som uppmärksammades, men även exempelvis fynden av Johannesnycklar och kärknipprot (*Orchis militaris* och *Epipactis palustris*) var anmärkningsvärda. I uppsatsen lämnar Wideholt en artlista från lokalen som omfattar 70 arter. Av de mera intressanta har bl a skavfråken, knutnarv, vildlin, ängsnycklar, kärknipprot, Johannesnycklar och darrgräs (*Equisetum hyemale*, *Sagina nodosa*, *Linum catharticum*, *Dactylorhiza incarnata* och *Briza media*) även blivit funna under 1990-talet, medan växter som smalfråken, slätterblomma och flockarun (*Parnassia palustris* och *Centaureum erythraea*) dessvärre inte kunnat återfinnas. Att arter som grodmöja och andmat (*Ranunculus trichophyllus* och *Lemna minor*) tycks vara försvunna kan tyda på att grustaget var blötare när Wideholt inventerade området på 1940-talet än det är i dag.

Johannesnycklar,
Orchis militaris

På fuktängarna i den västra delen växer, förutom de ovan nämnda arterna, även t ex rosmarinvide, klasefibbla och tagelstarr (*Salix repens* ssp. *rosmarinifolia*, *Crepis praemorsa* och *Carex appropinquata*). Kärrknipproten brukar årligen blomma i 1000-tals ex medan Johannesnycklarna brukar finnas i något 10-tal blommande individ. Johannesnycklar är i Skåne endast känd från ett fåtal lokaler i den nordöstra delen av landskapet, de flesta av dessa finns liksom här i gamla täkter.

De delar som kan klassas som sandstjäpp är arealmässigt ganska små men väl utbildade med sandnejlika, sandglim, grådådra, grusviva, harmynta, pukvete, hedblomster, liten sandlilja, sandsvingel, tofsäxing och sandtimotej (*Dianthus arenarius*, *Silene conica*, *Alyssum alyssoides*, *Androsace septentrionalis*, *Satureja acinos*, *Melampyrum arvense*, *Helichrysum arenarium*, *Anthericum ramosum*, *Festuca polesica*, *Koeleria glauca* och *Phleum arenarium*) som tongivande arter för växtsamhället tillsammans med mera allmänna torrmarksarter som sandnarv, vårarv, sandkrassing, gul fetknopp, grusbräcka, bockrot, fältmalört, sandstarr och luddlosta (*Arenaria serpyllifolia*, *Cerastium semidecandrum*, *Teesdalia nudicaulis*, *Sedum acre*, *Saxifraga tridactylites*, *Pimpinella saxifraga*, *Artemisia campestris*, *Carex arenaria* och *Bromus hordeaceus*). Wideholt tar inte upp några typiska sandstjepsarter i sin förteckning över växterna i grustagsområdet, vilket kan tyda på att sandstjepsamhället uppkommit efter hennes inventering.

I grustaget finns även en hel del intressanta torrmarksväxter som framför allt är knutna till kraftigt störd mark. Mursenap (*Diplotaxis muralis*) brukar växa rikligt längs de "vägar" som körts upp av militärfordon och här upptäcktes även ett 10-tal individ av piggrö (*Lappula squarrosa*) för några år sedan. Detta är den enda noteringen av arten från Skåne under den pågående inventeringen. Överhuvudtaget är piggrö en mycket ovanlig adventivväxt i Skåne med ett 30-tal fynd genom tidernas lopp. Andra växter i grustaget som kan hänföras till samma kategori är riddarsporre, sanddådra, gulreseda, hundtunga, sandklint och taggsallat (*Consolida regalis*, *Camelina microcarpa*, *Reseda lutea*, *Cynoglossum officinale*, *Centaurea rhenana* och *Lactuca serriola*).

Pukvete, *Melampyrum arvense*

Grustaget har inte utnyttjats som avfalls- och trädgårdstipp i någon högre grad varför förvildade kulturväxter, som brukar vara vanliga i många gamla grustag, endast förekommer i begränsad omfattning. Mindre bestånd av t ex rysk blåstjärna och påsklilja (*Scilla siberica* och *Narcissus pseudonarcissus*) i den östra delen visar på ett gammalt trädgårdsutkast och i den västra delen finns bl a rikligt med bergtall (*Pinus mugo*) som väl från början är planterad på platsen.

Kristianstads stad arrenderade ytterligare delar i området 1905 och 1915 och arrendetiden kom därför att löpa fram till 1965. Dock upphörde den egentliga täktverksamheten troligen redan på 1950-talet eller tidigare. Alltsedan arrendet avslutats ingår den gamla täkten i det militära övningsområdet Rinkabyfältet. Grustaget har aldrig hävdats och inte minst de fuktiga delarna växer sakta igen av främst *Salix*-arter. De sandiga växtsambhällena vidmakthålls främst genom den markstörning som uppkommer till följd av den militära övningsverksamheten. Röjning i grustaget tillsammans med en anpassad hävd skulle utan tvekan gynna de floristiskt intressanta växtsambhällena som finns här. De militära myndigheterna har de senaste åren visat intresse för att bevara grustaget och sköta det så att dessa värden kan bestå.

Litteratur

Wideholt, G. 1948: Bidrag till Skånes Flora. 38. Floran i Fjälkinge, Gustaf Adolf och Rinkaby socknar. *Bot. Notiser 1948*: 93-102

Artförteckning

	SKF	Wid		SKF	Wid
<i>Equisetum arvense</i> , åkerfräken	+	+	<i>Arenaria serpyllifolia</i> var. <i>serpyllifolia</i> , sandnarv	+	-
<i>E. palustre</i> , kärrfräken	+	-	<i>Cerastium semidecandrum</i> , vårarv	+	-
<i>E. variegatum</i> , smalfräken	-	+	<i>Dianthus arenarius</i> , sandnejlika	+	-
<i>E. hyemale</i> , skavfräken	+	+	<i>Herniaria glabra</i> , knytling	+	-
<i>Dryopteris filix-mas</i> , träjon	+	-	<i>Sagina nodosa</i> , knutnarv	+	+
<i>Polypodium vulgare</i> , stensöta	+	-	<i>Scleranthus annuus</i> , grönknavel	+	-
<i>Pinus mugo</i> , bergtall	+	-	<i>Silene conica</i> , sandglim	+	-
<i>P. sylvestris</i> , tall	+	-	<i>S. latifolia</i> , vitblåra	+	-
<i>Juniperus communis</i> , en	+	-	<i>S. nutans</i> , backglim	+	-
<i>Populus balsamifera</i> var. <i>hortensis</i> , balsampoppel	+	-	<i>S. vulgaris</i> , småglim	+	+
<i>P. x canadensis</i> , kanadapoppel	+	-	<i>Consolida regalis</i> , riddarsporre	+	-
<i>P. tremula</i> , asp	+	-	<i>Ranunculus acris</i> , smörblomma	-	+
<i>Salix caprea</i> , sälg	+	+	<i>R. auricomus</i> , majsmörblomma	+	-
<i>S. cinerea</i> , gråvide	+	+	<i>R. repens</i> , revsmörblomma	+	-
<i>S. myrsinifolia</i> , svartvide	+	-	<i>R. trichophyllus</i> , grodmöja	-	+
<i>S. pentandra</i> , jolster	+	+	<i>Papaver dubium</i> ssp. <i>dubium</i> , rågvallmo	+	-
<i>S. repens</i> ssp. <i>arenaria</i> , sandvide	-	+	<i>P. rhoeas</i> , kornvallmo	+	-
<i>S. repens</i> ssp. <i>repens</i> , krypvide	+	-	<i>Chelidonium majus</i> , skelört	+	-
<i>S. repens</i> ssp. <i>rosmarinifolia</i> , rosmarinvide	+	-	<i>Alyssum alyssoides</i> , grådådra	+	-
<i>Betula pendula</i> , vårtbjörk	+	-	<i>Arabis hirsuta</i> , lundtrav	+	-
<i>Betula pubescens</i> , glasbjörk	-	+	<i>Armoracia rusticana</i> , pepparrot	+	-
<i>Quercus robur</i> , ek	+	-	<i>Barbarea vulgaris</i> var. <i>arcuata</i> , sommargyllen	+	-
<i>Ulmus glabra</i> , alm	+	-	<i>Berteroa incana</i> , sandvita	+	-
<i>Urtica dioica</i> var. <i>dioica</i> , brännässla	+	+	<i>Camelina microcarpa</i> , sanddådra	+	-
<i>Fallopia convolvulus</i> , åkerbinda	+	-	<i>Capsella bursa-pastoris</i> , lomme	+	-
<i>Polygonum aviculare</i> , trampört	+	-	<i>Cardamine hirsuta</i> , bergbräsma	+	-
<i>P. lapathifolium</i> ssp. <i>pallidum</i> , pilört	+	-	<i>Descurainia sophia</i> , stillfrö	+	-
<i>P. persicaria</i> , åkerpilört	+	-	<i>Diplotaxis muralis</i> , mursenap	+	-
<i>Rumex acetosa</i> , ängssyra	-	+	<i>Erophila verna</i> , nagelört	+	-
<i>R. acetosella</i> , bergsyra	+	-	<i>Sisymbrium altissimum</i> , hamnsenap	+	-
<i>R. crispus</i> , krusskräppa	+	-	<i>S. officinale</i> , vägsenap	+	-
<i>R. thyrsiflorus</i> , stor ängssyra	+	-	<i>Teesdalia nudicaulis</i> , sandkrassing	+	-
<i>Chenopodium album</i> , svirmålla	+	-			
<i>C. succicium</i> , svenskmålla	+	-			

	SKF	Wid		SKF	Wid
<i>Reseda lutea</i> , gulreseda	+	-	<i>Convolvulus arvensis</i> , åkervinda	+	-
<i>Sedum acre</i> , gul fetknopp	+	-	<i>Anchusa officinalis</i> , oxtunga	+	+
<i>S. telephium</i> ssp. <i>maximum</i> , kärleksört	+	-	<i>Cynoglossum officinale</i> , hundtunga	+	-
<i>Saxifraga tri-dactylites</i> , grusbräcka	+	-	<i>Echium vulgare</i> , blåeld	+	-
<i>Parnassia palustris</i> , slätterblomma	-	+	<i>Lappula squarrosa</i> , piggfro	+	-
<i>Ribes alpinum</i> , måbär	+	-	<i>Lithospermum arvense</i> ssp. <i>arvense</i> , sminkrot	+	-
<i>R. nigrum</i> , svart vinbär	+	-	<i>Myosotis arvense</i> , åkerförgätmigej	+	-
<i>Cataegus monogyna</i> , trubbhagtorn	+	-	<i>M. ramosissima</i> , backförgätmigej	+	-
<i>Filipendula ulmaria</i> , älggräs	+	-	<i>Ballota nigra</i> ssp. <i>nigra</i> , bosyska	+	-
<i>Fragaria vesca</i> , smultron	+	-	<i>Mentha aquatica</i> , vattenmynta	-	+
<i>Geum rivale</i> , humleblomster	+	-	<i>Prunella vulgaris</i> , brunört	+	-
<i>G. urbanum</i> , nejlikrot	+	-	<i>Scutellaria galericulata</i> , frossört	+	-
<i>Potentilla anserina</i> , gåsört	+	-	<i>Satureja acinos</i> , harmynta	+	-
<i>P. argentea</i> s. lat., femfingerört	+	+	<i>Thymus serpyllum</i> , backtimjan	+	-
<i>P. reptans</i> , revfingert	+	-	<i>Lycium chinense</i> , bredbladigt bocktörne	+	-
<i>Prunus spinosa</i> , slån	+	-	<i>Solanum dulcamara</i> , besksöta	+	-
<i>Rosa canina</i> ssp. <i>canina</i> , kal stenros	+	-	<i>Chaenorrhinum minus</i> , småsporre	+	-
<i>R. rugosa</i> , vresros	+	-	<i>Euphrasia nemorosa</i> , grå ögontröst	-	+
<i>Rubus caesius</i> , blåhallon	+	-	<i>E. stricta</i> , vanlig ögontröst/ uddögontröst	+	-
<i>Anthyllis vulneraria</i> , getvåppling	+	+	<i>Linaria vulgaris</i> , gulsporre	+	-
<i>Lathyrus pratensis</i> , gulvial	+	-	<i>Melampyrum arvense</i> , pukvete	+	-
<i>Lotus corniculatus</i> , käringtand	+	+	<i>Odonites verma</i> , åkerrödtoppa	-	+
<i>Medicago falcata</i> , gullusern	+	-	<i>Rhinanthus serotinus</i> , höskallra/höstskallra	+	+
<i>M. falcata</i> x <i>sativa</i> , mellanusern	+	-	<i>Verbascum nigrum</i> , mörkt kungsljus	+	-
<i>M. lupulina</i> , humleusern	+	-	<i>Verbascum thapsus</i> , kungsljus	+	-
<i>Melilotus alba</i> , vit sötvåppling	+	-	<i>Veronica agrestis</i> , åkerveronika	+	-
<i>M. officinalis</i> , äkta sötvåppling	+	-	<i>V. arvensis</i> , fältveronika	+	-
<i>Ononis repens</i> , puktörne	+	+	<i>V. hederifolia</i> ssp. <i>lucorum</i> , skuggveronika	+	-
<i>Trifolium arvense</i> , harklöver	+	-	<i>V. triphyllus</i> , klubbveronika	+	-
<i>T. campestre</i> , jordklöver	+	-	<i>Plantago lanceolata</i> , svartkämpar	+	-
<i>T. fragiferum</i> , smultronklöver	-	+	<i>P. major</i> , groblad	+	+
<i>T. hybridum</i> ssp. <i>hybridum</i> , alsikeklöver	+	+	<i>Sambucus nigra</i> , fläder	+	-
<i>T. pratense</i> , rödklöver	-	+	<i>Viburnum opulus</i> , olvon	+	-
<i>T. medium</i> , skogsklöver	+	-	<i>Lonicera tatarica</i> , rosenry	+	-
<i>T. repens</i> , vitklöver	+	+	<i>Valeriana dioica</i> , småvänderot	+	-
<i>Vicia cracca</i> , kråkvicker	+	-	<i>V. sambucifolia</i> , flädervänderot	+	-
<i>Erodium cicutarium</i> , skatnäva	+	-	<i>Knautia arvensis</i> , åkervädd	+	-
<i>Geranium molle</i> , mjuknäva	+	-	<i>Achillea millefolium</i> , röllika	+	+
<i>Linum catharticum</i> , vildlin	+	+	<i>A. ptarmica</i> , nysört	-	+
<i>Polygala vulgaris</i> , jungfrulin	-	+	<i>Arctium lappa</i> , stor kardborre	+	-
<i>Euphorbia helioscopia</i> , revormstörel	+	-	<i>Artemisia absintium</i> , malört	+	-
<i>Aesculus hippocastanum</i> , hästkastanj	+	-	<i>A. campestris</i> , fältmalört	+	-
<i>Malva sylvestris</i> , rödmalva	+	-	<i>A. vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i> , gråbo	+	-
<i>Hypericum perforatum</i> , äkta johannesört	+	-	<i>Centaurea scabiosa</i> , väddklint	+	-
<i>Viola arvensis</i> , åkerviol	+	-	<i>C. rhenana</i> , sandklint	+	-
<i>Lythrum salicaria</i> , fackelblomster	+	-	<i>Chamomilla suaveolens</i> , gatkamomill	+	-
<i>Epilobium angustifolium</i> , mjölkört	+	-	<i>Cirsium acule</i> , jordtistel	+	-
<i>E. hirsutum</i> , rosendunört	+	+	<i>C. arvense</i> , åkertistel	+	-
<i>E. palustre</i> , kärdunört	-	+	<i>C. palustre</i> , kärtistel	+	+
<i>E. parviflorum</i> , luddunört	+	+	<i>C. vulgare</i> , vägtistel	+	+
<i>Oenothera biennis</i> , nattljus	+	-	<i>Conyza canadensis</i> , kanadabinka	+	-
<i>Heracleum sphondylium</i> ssp. <i>sibiricum</i> , sibirisk björmloka	+	-	<i>Crepis praemorsa</i> , klasefibbla	+	-
<i>Pastinaca sativa</i> , palsternacka	+	-	<i>C. tectorum</i> , klofibbla	+	-
<i>Peucedanum palustre</i> , kärrsilja	+	-	<i>Erigeron acer</i> , gråbinka	+	-
<i>Pimpinella saxifraga</i> , bockrot	+	-	<i>Helianthus annuus</i> , solros	+	-
<i>Torilis japonica</i> , rödkörvel	+	-	<i>Helichrysum arenarium</i> , hedblomster	+	-
<i>Androsace septentrionalis</i> , grusviva	+	-	<i>Hieracium pilosella</i> , gråfibbla	+	-
<i>Syringa vulgaris</i> , syren	+	-	<i>H. umbellatum</i> , flockfibbla	+	-
<i>Centaureum erythraea</i> , flockarun	-	+	<i>Inula salixina</i> , krislla	+	+
<i>Galium album</i> , stormåra	+	-	<i>Lactuca serriola</i> , taggsallat	+	-
<i>Galium aparine</i> , snärjmåra	+	-	<i>Leontodon autumnalis</i> , höstfibbla	-	+
<i>G. verum</i> , gulmåra	+	-			

	SKF	Wid
<i>Leucanthemum vulgare</i> , prästkrage	-	+
<i>Matricaria perforata</i> , baldersbrå	-	-
<i>Senecio jacobea</i> , stånds	-	+
<i>S. vernalis</i> , värkorsört	+	-
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i> , ogråsmaskrosor	+	-
<i>T.</i> sect. <i>Erythrosperma</i> , sandmaskrosor	+	-
<i>Tragopogon pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i> , ängshaverrot	+	-
<i>Tussilago farfara</i> , hästhov	+	+
<i>Allium scorodoprasum</i> , skogslök	+	-
<i>A. vineale</i> , sandlök	+	-
<i>Anthericum ramosum</i> , liten sandlilja	+	-
<i>Asparagus officinalis</i> , sparris	+	-
<i>Convallaria majalis</i> , liljekonvalj	+	-
<i>Gagea pratensis</i> , ängsvårlök	+	-
<i>Scilla siberica</i> , rysk blåstjärna	+	-
<i>Narcissus pseudonarcissus</i> , påsklilja	+	-
<i>Dactylorhiza incarnata</i> , ängsnycklar	+	+
<i>Epipactis palustris</i> , kärrknipprot	+	+
<i>Listera ovata</i> , tvåblad	+	-
<i>Orchis mascula</i> , Sankt Pers nycklar	-	+
<i>Orchis militaris</i> , johannesnycklar	+	+
<i>Lemna minor</i> , andmat	+	+
<i>Typha latifolia</i> , bredkaveldun	+	-
<i>Juncus bufonius</i> , vägtåg	+	+
<i>J. compressus</i> , stubbtåg	+	+
<i>Carex acuta</i> , vasstarr	+	-
<i>C. acutiformis</i> , brunstarr	-	+
<i>C. appropinquata</i> , tagelstarr	+	-
<i>C. arenaria</i> , sandstarr	+	-
<i>C. disticha</i> , plattstarr	+	-
<i>C. flacca</i> , slankstarr	+	+
<i>C. lepidocarpa</i> , näbbstarr	-	+
<i>C. hirta</i> , grusstarr	+	-
<i>C. muricata</i> ssp. <i>lamprocarpa</i> , snårstarr	-	+
<i>C. nigra</i> var. <i>nigra</i> , hundstarr	+	+
<i>C. oederi</i> , ärtstarr	-	+
<i>C. ovalis</i> , harstarr	+	+
<i>C. panicea</i> , hirsstarr	+	+
<i>Eriophorum angustifolium</i> , ängsull	-	+
<i>Agrostis capillaris</i> , rödven	+	+
<i>A. gigantea</i> , storven	+	-
<i>A. stolonifera</i> , krypven	-	+
<i>Alopecurus pratensis</i> , ängskavle	-	+
<i>Anthoxanthum odoratum</i> , vårbrodd	+	+
<i>Apera spica-venti</i> , åkerkösa	+	-
<i>Arrhenatherum elatius</i> , knylhavre	+	-
<i>A. pratensis</i> , ängshavre	+	-
<i>Briza media</i> , darrgräs	+	+
<i>Bromus hordeaceus</i> ssp. <i>hordeaceus</i> , luddlost	+	-
<i>Corynephorus canescens</i> , borsttåtel	+	-
<i>Dactylis glomerata</i> ssp. <i>glomerata</i> , hundäxing	+	+
<i>Deschampsia cespitosa</i> , tuvtåtel	+	+
<i>Elymus repens</i> ssp. <i>repens</i> , kvickrot	+	-
<i>Festuca ovina</i> , fårsvingel	+	-
<i>F. polesica</i> , sandsvingel	+	-
<i>F. rubra</i> ssp. <i>rubra</i> , rödsvingel	+	-
<i>F. trachyphylla</i> , hårdsvingel	+	-
<i>Holcus lanatus</i> , luddtåtel	-	+
<i>Koeleria glauca</i> , tofsäxing	+	-

	SKF	Wid
<i>Pheum arenarium</i> , sandtimotej	+	-
<i>P. pratense</i> ssp. <i>pratense</i> , timotej	+	-
<i>Phragmites australis</i> , vass	+	+
<i>Poa annua</i> , vitgröe	+	-
<i>P. compressa</i> , berggröe	+	+
<i>P. pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i> , ängsgröe	+	-
<i>P. trivialis</i> , kärrgröe	+	-
<i>Setaria italica</i> , kolvhirs	+	-

Sandglim, *Silene conica*

Sex arter av femfingerört i Skåne

Anfred Pedersen, Jens Christian Schou och Kjell-Arne Olsson

Följande framställning är en bearbetning till skånska förhållanden av uppsatsen *En deling av nordisk Potentilla argentea L., Sölv-Potentil* av Anfred Pedersen och Jens Christian Schou som finns publicerad i URT 1997:4. Ett stort tack till dem båda för deras vänliga tillmötesgående att även låta oss ta del av innehåll och teckningar!

Potentilla argentea L. s. lat. (i vid bemärkelse) är ett formrikt komplex av apomiktiska taxa som genom tiderna uppfattats på många olika sätt och blivit beskrivna som arter, underarter och varieteter. I moderna svenska floraverk har komplexet blivit mycket styvmoderligt behandlat, antingen som *P. argentea* rätt och slätt eller som en art med två underarter: ssp. *argentea* och ssp. *impolita*. När Projekt Skånes Flora startade uppfattade vi femfingerörterna just på detta sistnämnda sätt; en art som genom framför allt behåringen på bladens ovsidor kunde delas i två underarter. Det visade sig snabbt vara svårt att försöka bestämma allt insamlat material till de två underarterna varför kontakt togs med Anfred Pedersen, som alltsedan början av 1990-talet bestämt alla femfingerörter för projektet.

Inför behandlingen av *Argenteae* i det kommande band 2 av Flora Nordica har Pedersen studerat material i de nordiska universitetsherbarierna och alla de insamlingar som tillsänts honom av intresserade svenska och danska botanister. Detta har lett till en delning i 6 ganska väl avgränsade arter, tre av dem med varieteten *angustisecta*. Utanför Norden finns de sex arterna även över större delar av Central-, Öst- och Västeuropa, *P. decora* och *P. acutifida* dock, enligt vad vi känner till idag, endast mot nordost. Från de södra delarna av Europa har ett stort antal taxa beskrivits, en del av dem på artsnivå.

Varför arter? Apomixi tillsammans med pollensterilitet blev första gången hos *Potentilla* experimentellt påvisat av Müntzing 1928. Det stod tidigt klart att *P. argentea* formar en polyploid serie med $2n = 14, 28, 35, 42$ och 56 . För den taxonomiskt intresserade medförde detta emellertid endast ett godkännande av *P. argentea* s. str. (i inskränkt bemärkelse) för de två låga kromosomtalen och *P. impolita* för de högre.

Argenteae är, liksom t ex *Rubus* björnbär, i huvudsak obligatoriska apomikter som sätter frön utan befruktning vilket leder till att avkomman är genetiskt identisk med moderplantan. Sexuell fortplantning har påvisats hos diploider hos både *Argenteae* och *Rubus*. Även om de under speciella förhållanden kan uppträda på ett normalt sätt ändrar detta inte status för en apomikt. Oklarheter har skapat stor oenighet om hur alla taxa av *Argenteae* bör inordnas i den systematiska hierarkin. Former och varieteter bör enligt nuvarande uppfattning vara sympatriska, d v s de bör kunna finnas över hela artens utbredning. Men för *P. argentea* s. lat. som art går det t ex inte att med detta synsätt uppfatta *decora*, *acutifida* eller *demissa* som varieteter, då dessa inte är sympatriska med huvudarten. Däremot går detta bra med exempelvis *P. neglecta* och dess sympatriska varietet *angustisecta*. Underarter bör

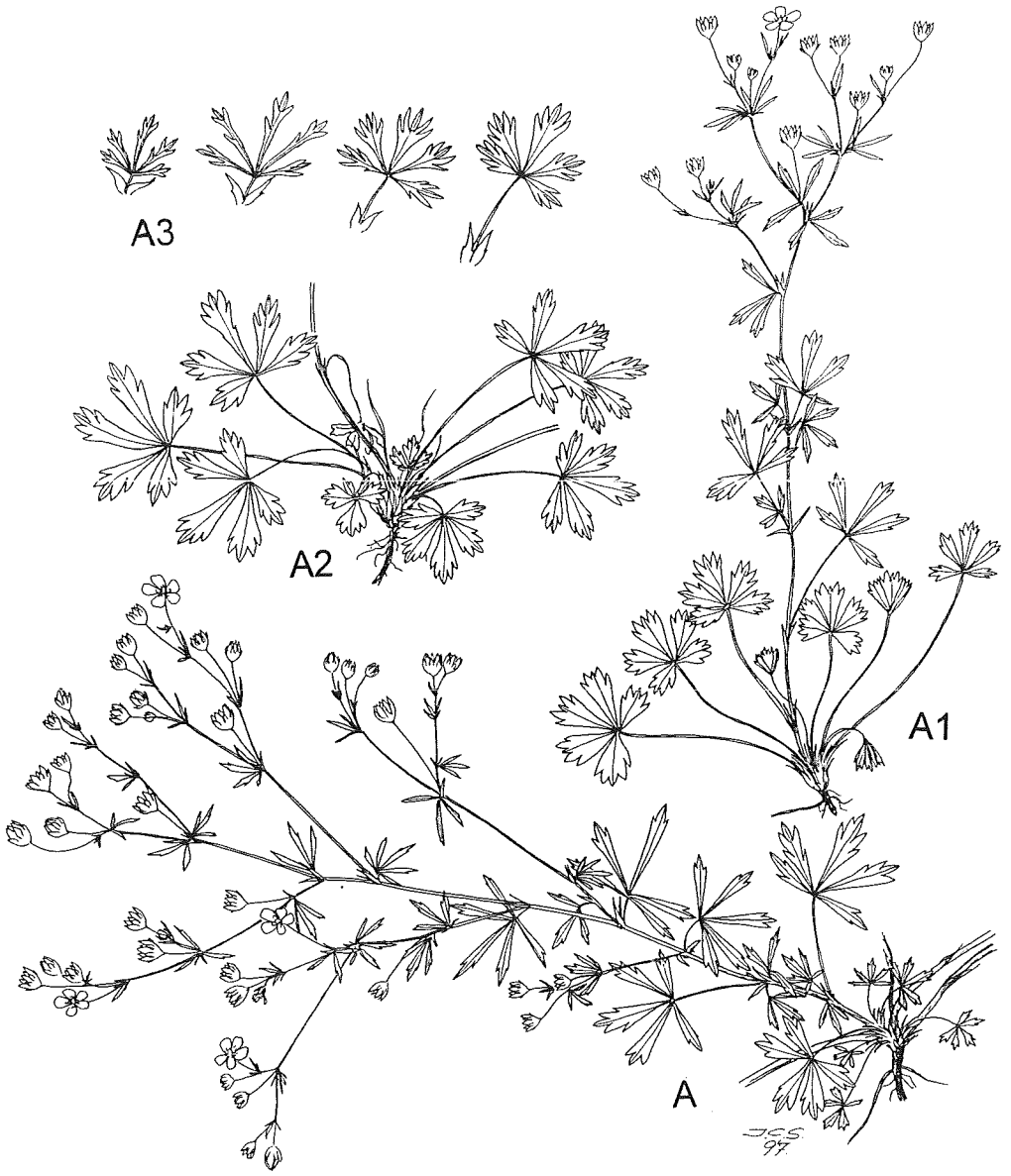
vara allopatriska (åtskilda) antingen genom skild geografisk utbredning (som t ex de tre nordiska underarterna av *Valeriana sambucifolia*), skild ekologi (som t ex underarterna av *Galium palustre*) eller skild fenologi (som t ex underarterna av *Rhinanthus serotina*). Apomiktiska arter har inte kunnat inordna sig på detta sätt och bör därför generellt sett inte uppfattas som underarter.

Våra femfingerörter är troligen ett ursprungligt inslag på torra, sandiga, kustnära biotoper men har med människans hjälp spritt sig inåt land och kan numera påträffas på allsköns torr, kulturpåverkad mark som t ex vägkanter, ruderatmarker och grustag.

I den följande framställningen är teckningarna det viktigaste hjälpmedlet för en säker bestämning. Texten är koordinerad med figurerna och endast de väsentliga karaktärerna har tagits med. Teckningarna är gjorda i naturlig storlek, men här förminskade till $\frac{2}{3}$. *Med ändblad menas, om inget annat nämns, de mittersta småbladen på friska, nedre stjälkblad* (rosettbladen undviks). Deras form, tänder eller flikar är viktigare karaktärer än behåringen på bladovansidorna, vars täthet varierar hos alla arter till följd av biotop och årstid.

Nyckel

1. Ändbladets kilformade nedre del mer än hälften av ändbladets totala längd. Bladens ovansida grön, kal eller sparsamt hårig, utan krusiga stjärnhår (lupp!). Bladrossetter väl utvecklade 2
  - Ändbladets kilformade nedre del hälften av eller kortare än halva ändbladets totala längd. Bladens ovansida grön-vitgrå, oftast m el m tätt hårig, kan ha krusiga stjärnhår (lupp!). Bladrossetter saknas el svagt och sent utvecklade 3
2. Stjälkar oftast nedliggande-uppstigande. De nedre stjälkbladens korta ytterdel har normalt endast 3 framåtriktade tänder. Bladens ovansida kal (endast någon gång med få, raka hår) ..... *P. demissa*, liten femfingerört
  - Stjälkar i regel upprätta. De nedre stjälkbladens korta ytterdel har 2-3 tänder på varje sida. Bladens ovansida svagt hårig (av raka hår) ..... *P. argentea*, vanlig femfingerört
3. Ändbladets kilformade nedre del tydligt kortare än halva ändbladets totala längd, ytterdelen sällan delad. Stiplerna är helbräddade 4
  - Ändbladets kilformade nedre del ca hälften av ändbladets totala längd, ytterdelen oftast 3-flikad/2-3 delad. Stiplerna kan ha tänder 5
4. Småblad på övre delen av stjälken med en uppåt bredare mittaxel, tandade el flikade, utåtriktade. .... *P. neglecta*, stor femfingerört
  - Småblad på övre delen av stjälken smala, med en linjär mittaxel, jämnt tandade och snett uppåtriktade. .... *P. decora*, smal femfingerört
5. Blomställning med spinkiga kvastar med blommor som når ungefär samma höjd. Småbladen utpräglad smalflikade, några flikar inåtböjda. Ändbladets yttre del oftast 3-flikad, mycket smalt stjälkad (se fig. 5) ..... *P. acutifida*, vasstandad femfingerört
  - Blomställning oregelbunden, med grova kvastar med blommor på olika höjd. Småbladen ± grovflikade. Ändbladets yttre del ofta djupt 2-3-delad, rel. brett stjälkad (se fig. 6) ..... *P. dissecta*, flikig femfingerört

***Potentilla demissa* Jordan, liten femfingerört**

syn. *P. argentea* var. *demissa* (Jord.) Lehm.

P. demissa är den minsta av arterna och har liggande-uppstigande stjälkar åt alla sidor från övervintrande sidorosetter. Mera sällan kan den dock ha mindre, upprätta stjälkar. **Bladrosetterna** är täta, gröna och glänsande. De kan ses hela året.

Blomställningen är stor med grenar från bladveck ner till under stjälkens mitt. Övre grenar är grova och utgår i breda vinklar. **Blommorna** är relativt stora och sitter i kvastar som inte når samma höjd.

Ändbladets kilformade nedre del är mycket lång - oftast 1/2 -- 2/3 av hela bladets längd. Den korta ytterdelen på de nedre stjälkbladen har normalt endast 3 framåtriktade tänder (ev med ytterligare en tand på var sida, sällan fler).

Bladens ovansida är mörkgrön, glänsande och kal - endast någon gång med få, raka hår. **Högbladen** är smala med 3 tänder längst fram och har en tendens att bli helbräddade.

P. demissa är nog en av de mest välavgränsade av *Argenteae*-arterna och kan väl endast förväxlas med *P. argentea* var. *angustisecta*.

P. demissa är i Skåne en relativt ovanlig art med totalt 43 fynd i 40 inventeringsrutur (karta 1). I Norden växer den främst på ganska magra sandmarker och särskilt i kustnära trakter. Den når upp till södra Norge, kustprovinserna vid Bottenhavet och södra Finland. I övrigt är den mera västeuropeisk i sin utbredning än de övriga svenska arterna.

2n=14 (diploid).

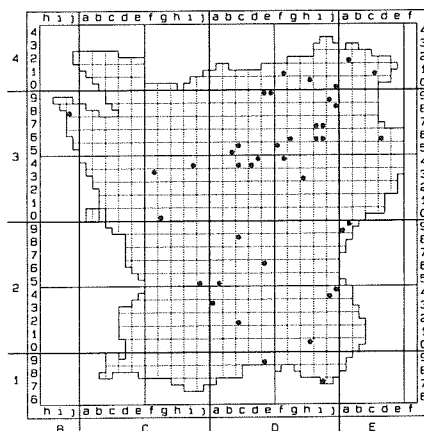
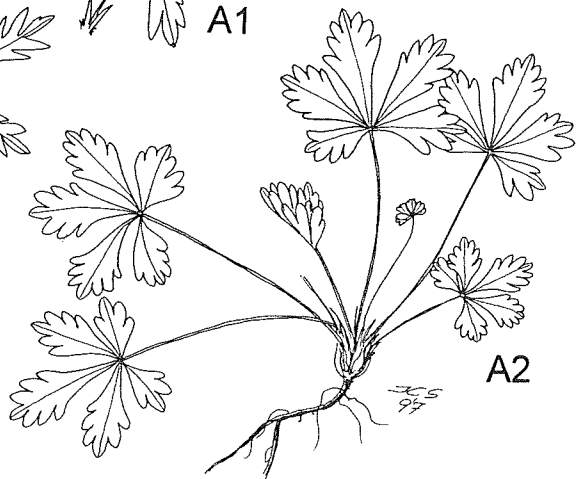
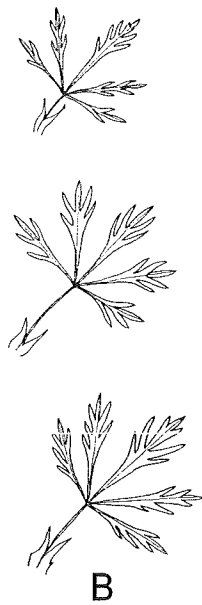
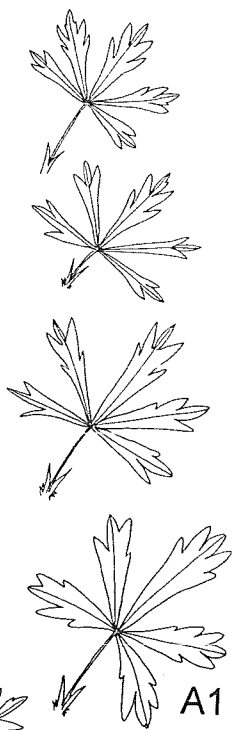

Fig. 1.

- A Liggande, blommande skott
- A1 Upprätt blommande planta
- A2 Vinterrosett
- A3 Olika stjälkblad

Karta 1. (fynd 1990-97)
P. demissa, liten femfingerört

Potentilla argentea L. s. str., vanlig femfingerört

syn. *P. argentea* var. *argentea*

P. argentea har i regel stjälkar som är upprätta från uppstigande bas. **Bladrosetterna** är gröna under större delen av året; dess småblad är korta och avrundade, omvänt äggrunda med en lång nedre kilformad del och överst med 2-3 trubbiga tänder på varje sida.

Blomställningen har kraftiga grenar som går ut i breda vinklar. **Blommorna** är relativt stora och sitter i kvastar som inte når lika högt upp.

Ändbladets kilformade nedre del utgör över hälften av hela bladets längd. Den korta ytterdelen har 2-3 sidotänder på varje sida med avstånd till mittnerven.

Bladens ovansida är grön och endast svagt hårig. De nedre **högbladen** är tandade, de övre helbräddade.

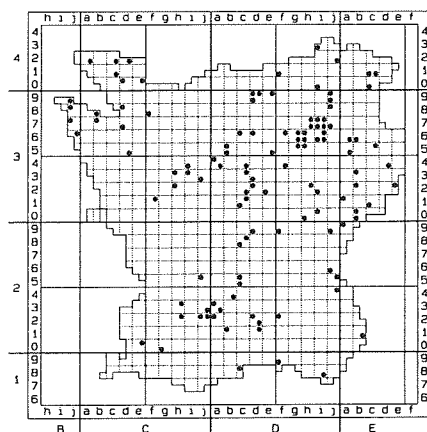
I Skåne är *P. argentea* den näst vanligaste av arterna. Hitintills har den blivit samlad 144 gånger från 117 olika inventeringsrutor (karta 2). I Norden är *P. argentea* den vanligaste *Argentaeae* i Jylland, södra Norge, norra Sverige och södra Finland. Söderut finns den långt ner i Mellan- och Östeuropa, men är även där övervägande nordlig.

Var. *angustisecta* Sauter är en mindre och mycket klenare växt, vars småblad i främre delen är djupt smalflikiga. Ändbladet har en längre kilformad del än motsvarande varietet av *P. neglecta*.

2n=14 (diploid) troligen även 2n=28 (tetraploid).

Fig. 2

- A Blommande skott
- A1 Olika nedre stjälekblad
- A2 Årsrosett
- B var. *angustisecta* med tre nedre stjälekblad

Karta 2. (fynd 1990-97)
Potentilla argentea, vanlig femfingerört

A

A1

B

JCS
97

***Potentilla neglecta* Baumgarten, stor femfingerört**

syn. *P. impolita* auct., non Wahlenberg

P. argentea var. *incanescens* (Opiz) Focke

P. neglecta har normalt ganska höga, kraftiga och på äldre plantor tätt ställda stjälkar. **Bladrosetterna** är ofta små och ses mest framåt sommaren, de är inte övervintrande. Dess relativt långa småblad är avlångt, omvänt äggrunda med en kort nedre kilformad del och överst med 3-4 ± tillspetsade tänder på varje sida.

Blomställningen har ganska tunna grenar som går ut i smala vinklar. **Blommorna** är relativt små, tunnstjälkade och sitter i en kvast (blommorna sitter på ungefär samma höjd).

Ändbladets kilformade del är på typiskt vis kortare än halva bladets längd. Den långa ytterdelen har 3-4 tänder eller flikar på varje sida; mittaxeln är uppåt bredare.

Färgen på **bladens ovansida** går från grågrönt till vitgrått allt efter behåringens täthet. De vitgrå formerna har en underliggande filtbehåring av krusiga stjärnhår.

Högbladen har tänder eller flikar.

I Skåne är *P. neglecta* den vanligaste femfingerörten på mera näringsrik och lerig mark med sammanlagt 203 fynd från 154 inventeringsrutor (karta 3). I Norden når arten upp till de lägre liggande delarna av södra Norge, norra Sverige och södra Finland. I övrigt växer den i stora delar av Centraleuropa och in i Asien.

Var. *angustisecta* (Wolf) Pedersen, är en mycket mindre och klenare växt med smalt och djupt flikade småblad (Fig 3 B).

2n=42 (hexaploid) sällan 2n=35.

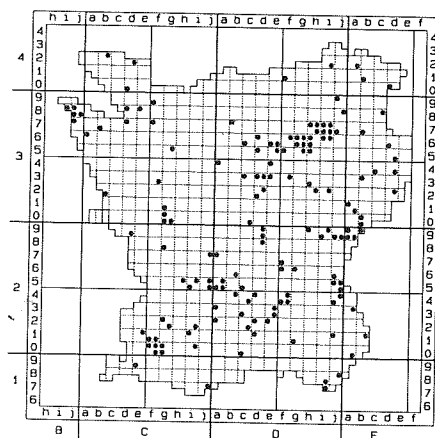

Fig. 3.

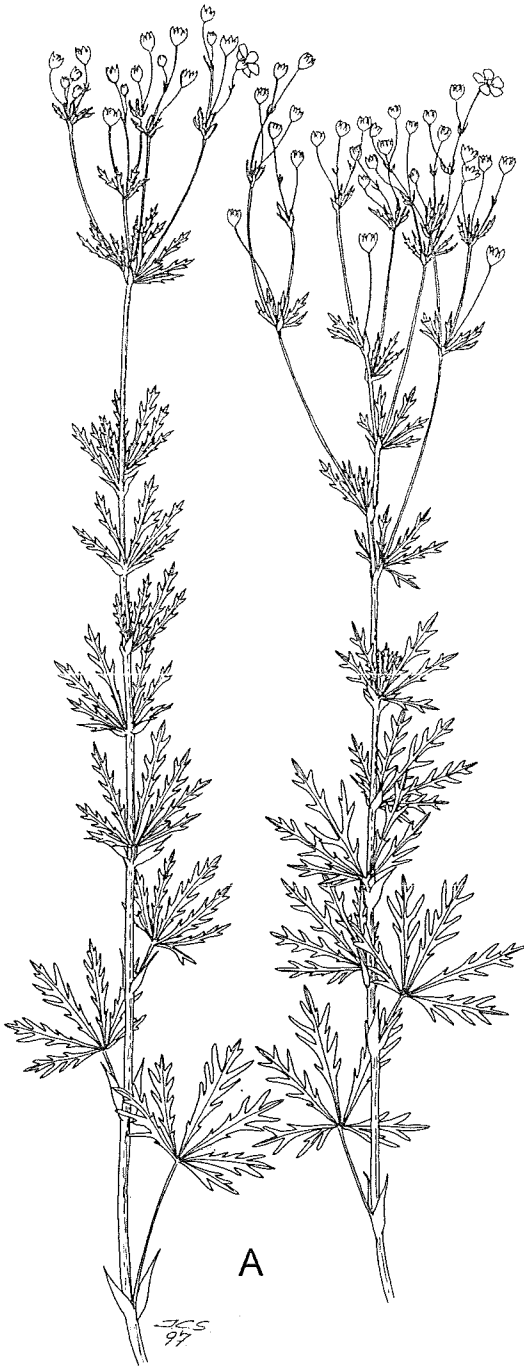
A. Blommande skott

A1 Olika stjälekblad

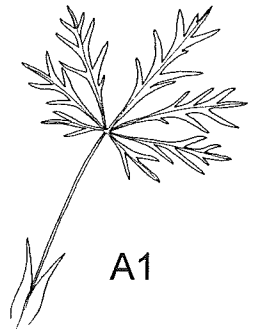
B var. *angustisecta* med tre nedre stjälekblad

Karta 3. (fynd 1990-97)

Potentilla neglecta, stor femfingerört

A

A1

Potentilla decora Marklund, smal femfingerört

syn. *P. argentea* var. *decora* (Markl.) Karlsson

P. decora har höga, kraftiga och på äldre plantor tätt ställda stjälkar. **Bladrosetter** saknas eller utvecklas sent, de är inte övervintrande.

Blomställningen har tunna grenar som går ut i smala vinklar. **Blommorna** är små, tunnstjälkade och sitter i en kvast (blommorna sitter på ungefär samma höjd).

Ändbladets kilformade del är endast $\frac{1}{4}$ av den totala bladlängden (på nedre blad upp till en $\frac{1}{3}$). **Småbladen** är på övre delen av stjälken liksom **högladen** snett uppåtriktade och har en iögonfallande smal, linjär rachis (mittaxel). Dessa övre blad är alla jämnt sågtandade och ändbladen har oftast 4 tänder på var sida. De nedre bladens ändblad är smalflikiga med en uppåt bredare rachis. **Stiplerna** är långt tillspetsade och helbräddade.

Färgen på **bladens ovansida** går från grågrönt till vitgrått allt efter behåring. De vitgrå formerna har en underliggande filtbehåring av krusiga stjärnhår, dock ej så tät på de nedre bladen.

I Skåne är *P. decora* en ovanlig art med 32 fynd i 25 olika inventeringsrutor (karta 4). Arten finns i Sverige i en kustzon upp till Uppland och på Öland och Gotland. I Danmark är den ingen sällsynthet nära kusten i de sydöstra delarna. I Norge är den endast känd från några få fynd kring Oslo och i Finland, varifrån den är beskriven av Marklund 1939, finns den i de kustnära södra delarna. Totalutbredningen är nordostlig i Mellaneuropa.

$2n=42$ (hexaploid).

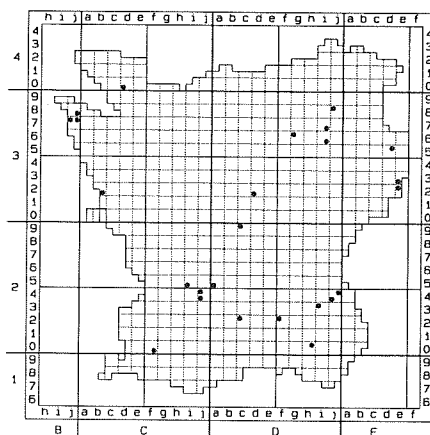

Fig. 4.

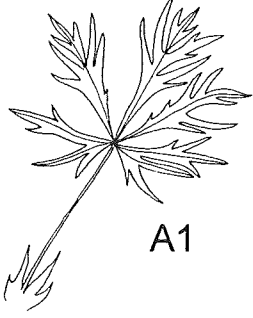
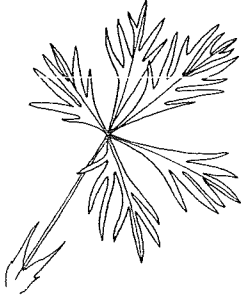
A Blommande skott

A1 Olika stjälkblad

(nedifrån och uppåt)

Karta 4. (fynd 1990-97)

Potentilla decora, smal femfingerört

***Potentilla acutifida* (Marklund) Pedersen, vasstandad femfingerört**
syn. *P. argentea* var. *acutifida* (Markl.) Karlsson

P. acutifida är hög och kraftig och har tätt ställda stjälkar (liknar närmast *P. decora*). **Bladrosetterna** är sent och svagt utvecklade. **Blommorna** är blekt gula.

Till skillnad från *P. decora* utgör den kilformade delen på de nedre **bladens ändblad** ungefär hälften av den totala bladlängden och inga ändblad har en linjär rachis. Ytterdelen har långa, smala, spetsiga flikar som har en ganska tydlig tendens att vara inåtböjda och ha få småtänder. Den yttre delen av ändbladet är treflikad och sitter som en avsnörd, iögonfallande mycket tunnstjätkad del av bladet.

Bladen ovansida är mer eller mindre täthårig. **Högbladen** är flikade. **Stiplerna** kan ha tänder.

Under den pågående inventeringen i Skåne har *P. acutifida* hitintills inte blivit insamlad. I LD finns en kollekt från Fleninge samlad av E. Fries 1817. Dessutom finns arten avbildad hos A. & G. Müntzing (1941) från Dalby (s. 243 fig. 10) respektive Kävlinge (s. 243 fig. 11). Även i övrigt är den en sällsynt art i Norden. I Danmark finns den på några få lokaler på Själland; i Sverige finns den i de östra delarna mellan Skåne över Kalmar län och Närke till Uppland/Gästrikland, och i Finland, varifrån den är beskriven av Marklund 1939, finns den i de södra delarna. I övrigt är den känd från Balticum och delar av Östeuropa (ovisst hur långt västerut).

2n=42 (hexaploid).

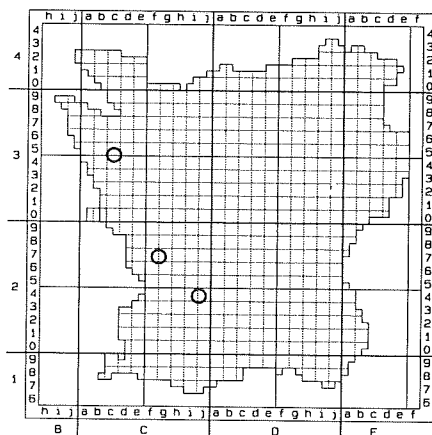
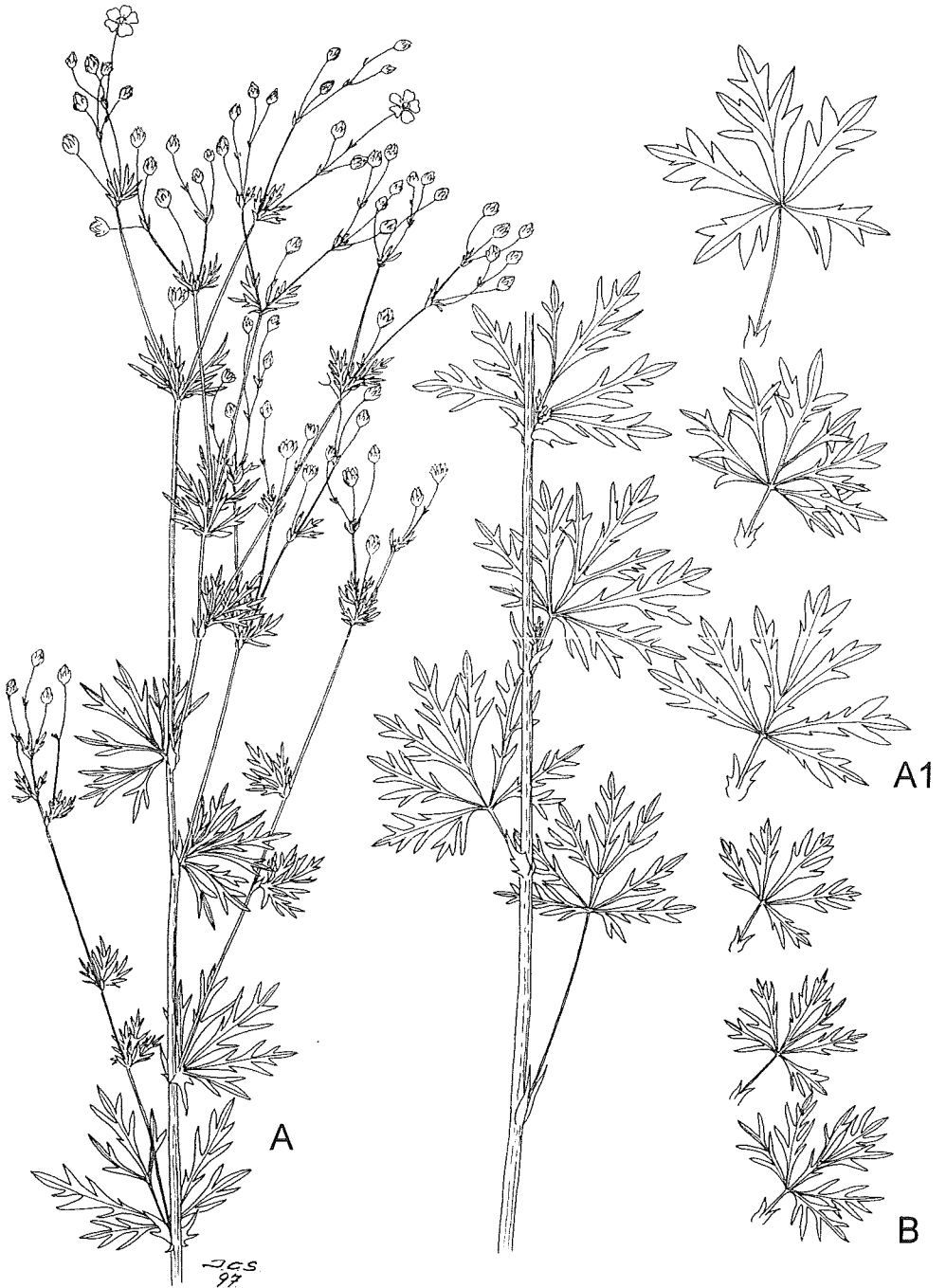

Fig. 5

A Blommande skott
A1 Olika stjälkblad

Karta 5. (tidigare fynd)

Potentilla acutifida, vasstandad femfingerört

A

A1

B

JGS
97

***Potentilla dissecta* (Wallroth) Zimmeter, flikig femfingerört**
syn. *P. argentea* var. *dissecta* Wallr.

P. dissecta är med sina grova, kraftiga, upprätta stjälkar den största arten. En form kan dock på vissa biotoper vara nedliggande. **Bladrosetten** är sent och dåligt utvecklad.

Blomställningen är oregelbunden med grova, utspärrade grenar som har blomkvastar som inte når samma höjd. (*P. argentea* s. str. är jämfört med *P. dissecta* en mycket mindre art).

Småbladen är normalt djupt bredflikade. **Ändbladets** kilformade del utgör upp till halva delen av bladets totala längd. Ändbladen har en stark tendens att vara nästan 2- eller 3-delade med en kort kil som är bredare stjätkad än hos *P. acutifida*. **Högbladen** är flikiga. **Stiplerna** kan ha tänder.

Färgen på **bladens ovansida** går från grön - svagt hårig till grå - tätt hårigt. *P. dissecta* är den art som varierar mest vad gäller bladens behåring. En iögonfallande form har grön bladovansida med ett mindre antal raka hår och mycket få och små krusiga stjärnhår, en annan har grå bladovansida med tät, krusiga stjärnhår.

I Skåne är *P. dissecta* en inte alltför ovanlig art. Hitintills har sammanlagt 95 fynd gjorts i 78 inventeringsrutor (karta 6). I Norden finns den i de södra delarna. Arten har sin huvudförekomst i Centraleuropa och når söderut till de norra delarna av Grekland.

Var. *angustisecta* Pedersen har mindre, mera smal- och spetsflikade småblad. Ändbladen är liksom hos huvudarten djupt flikiga och ofta nästan 2-3-delade.

2n=42 (hexaploid) och (?) 2n=56 (oktoploid).

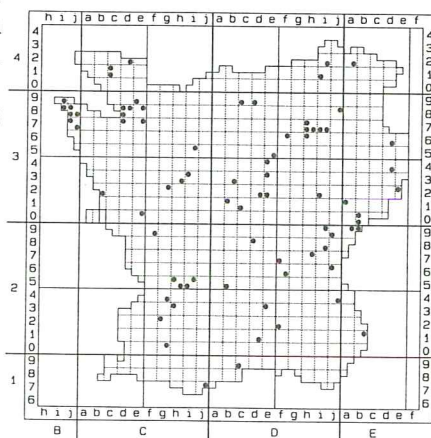

Fig. 6.

- A Blommande skott
- A1 Olika nedre stjätkblad
- B Var. *angustisecta* med tre nedre stjätkblad

Karta 6. (fynd 1990-97)
Potentilla dissecta, flikig femfingerört

Litteratur

- Asker, S. 1970: Apomixis and sexuality in the *Potentilla argentea* complex, 2. Crosses within the complex. *Hereditas* 66: 189-204.
- Asker, S. 1986: Variation in some apomictic Nordic *Potentilla* species. *Acta Univ. Ups. Symb. Bot. Ups.* 27 (2): 199-205.
- Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärleväxter, *Svensk Bot. Tidskr.* 91: 314
- Leht, Malle, 1997: The genus *Potentilla* L. in Estonia, Latvia and Lithuania. *Diss. Biol. Univ. Tartuensis* 27. Tartu.
- Marklund, G. 1933: Über *Potentilla argentea* L. und *Potentilla impolita* Wahlenb. *Mem. Soc. F & Fl. Fenn.* 9: 2-13.
- Marklund, G. 1939: Zwei neue Sippen der *Potentilla argentea*-Gruppe. *Ibid.* 16: 54-57.
- Müntzing, A. 1928: Pseudogamie in der Gattung *Potentilla*. *Hereditas* 9: 267-283.
- Müntzing, A. 1958: Further studies on intraspecific polyploidy in *Potentilla argentea* coll. *Bot. Not.* 1958: 209-227.
- Müntzing, A. & Müntzing, G. 1941: Some new results concerning apomixis, sexuality and polymorphism in *Potentilla*. *Ibid.* 1941: 237-278.
- Pedersen, A. 1965: Rosaceernes udbredelse i Danmark I. TBU 32. *Bot. Tidsskr.* 61: 145-270.
- Pedersen, A. & Schou, J. C. 1997: En deling af nordisk *Potentilla argentea* L., Sølv-Potentil. *URT* 21/4: 124-132
- Raunkiær, C. 1942 och 1950: *Dansk eksursionsflora. 6. och 7. udg.* ved K. Wiinstedt. København.
- Rothmaler, W. (ed.) 1982: *Exkursionsflora 4. Kritischer Band. 5. Aufl.* Berlin.
- Wolf, T. 1908: Monographie der Gattung *Potentilla*. *Bibl. Bot.* 71. Stuttgart.

Bokanmälan

Thomas Karlsson efterlängtade *Förteckning över svenska kärleväxter* kom nyligen ut som ett drygt 300 sidor tjockt nummer av SBT (Svensk Botanisk Tidskrift vol 91, häfte 5). Förteckningen omfattar alla kärleväxter som blivit funna i Sverige. Förutom växtens namn redovisas även dess status i landet. Växter som inte är kända från Sverige men som finns i andra delar av Norden har också tagits med. Förteckningen kommer att vara normgivande för vad vi bör kalla växterna både på latin och på svenska. Detta, tillsammans med omfattande listor över synonymer (både svenska och vetenskapliga), gör att alla botaniskt intresserade kommer att ha stor glädje och nytta av förteckningen. Häftet kostar 150 kr + porto (f n 40 kr). Du som inte redan fått kärleväxt-förteckningen som prenumerant på SBT, kan beställa den genom Britt Snogerup, Botaniska Museet, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund, tel. 046-222 89 65, eller enklast genom att sätta in 190 kr på Svensk Botanisk Tidskrifts postgirokonto 48 79 11-0 (ange "kärleväxtlista" på talongen).

Bokrecension:

En läsvärd och vacker skildring om en del av vårt kulturarv:

De skånska trädgårdarna och deras historia

Gunilla Lövhult

I sin bok "*De skånska trädgårdarna och deras historia*" tar Marie Hansson med oss på en vandring som har sin början i förhistorisk tid och som avslutas strax före det att 1960-talets miljonprogram hunnit sätta sin stereotypa prägel på bostadsområdena. De skånska trädgårdarnas historia är, liksom mycket av vårt övriga arv från det förflutna, till stor del präglad av vår 700-åriga danska tillhörighet. En del av det källmaterial som ligger till grund för boken är därför hämtad från vårt grannland. Eftersom många av de gamla trädgårdarna tyvärr, helt eller delvis, har försvunnit har författaren ibland enbart fått förlita sig på olika historiska källor, t ex reseskildringar, dagböcker, lantmäteriakter, foton, målningar, ritningar och gamla böcker i ämnet. Hon och fotografen Björn Hansson har besökt de flesta av de omnämnda trädgårdarna för att få en uppfattning om dagsläget och för att skaffa bildmaterial till boken.

Marie Hansson, som i grunden är medeltidsarkeolog, har arbetat med att inventera skånska allmogeträdgårdar, först för Skånes Hembygdsförbund därefter för Kristianstads Länsmuseum. I sin bok har hon utvidgat ämnet till att omfatta hela den skånska trädgårdshistoriken.

Det är en vanlig föreställning att det var munkarna under medeltiden, som i samband med Nordens kristnande, introducerade trädgårdsodlingen här. I Marie Hanssons bok får vi reda på att arkeologiska fynd i Danmark tyder på att här fanns köksträdgårdar långt tidigare än så, även om klostren längre fram fick stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. Hon slussar oss vidare genom historien och tillhandahåller med bakgrundskunskaper om de idéströmningar och stilriktningar som rådde på kontinenten under olika tidsepoker och dess inverkan på trädgårdsarkitekturen. Såväl medeltidens som renässansens och barockens trädgårdar samt den engelska landskapsparken behandlas. Dessa idéer nådde så småningom även hit och blev ofta först introducerade i slottsträdgårdar för att sedan sprida sig vidare till andra samhällsgrupper. Ett exempel på detta är renässansens stilideal, ursprungligen från Italien, som via skånska slottsträdgårdar såsom Vrams Gunnarstorp, Krapperup och Skabersjö med tiden fann vägen till skånska slätt- och mellanbygdens allmogeträdgårdar med sina raka gångar och geometriska grönsaks- och blomsterkvarter inramade med låga, formklippta kanthäckar, ofta av buxbom. Inom varje tidsperiod beskrivs trädgårdar hos olika samhällsgrupper; slottsherrarnas, prästernas, borgarnas, böndernas samt kustbornas trädgårdar finns representerade.

Stor möda har lagts ned på att beskriva vilka växtslag som odlades under olika tidsepoker i de olika samhällsgruppernas trädgårdar. Längst bak i varje kapitel finns en växtlista med både det svenska och det latinska artnamnet. Vi får dessutom en inblick i vilka olika användningsområden som växterna kunde ha.

Boken beskriver även den skånska kyrkogårdens historia samt utvecklingen under slutet av 1800-talet och under 1900-talet i de skånska städerna. I samband med den stora ökningen av stadsbefolkningen under 1800-talets andra hälft växte nya företeelser fram såsom koloniträdgården och stadsparken och vidare in på 1900-talet kom egnahemsrörelsen samt den skånska trädgårdsstaden. I det avslutande kapitlet, där tre skånska trädgårdskonstnärers verk skildras, får läsaren uppleva de verkligt originella och fantasifulle trädgårdarna.

För den trädgårds- eller kulturhistoriskt intresserade bjuder *"De skånska trädgårdarna och deras historia"* på givande läsning. Det märks att Marie Hansson känner ett stort engagemang för sitt ämne och att hon lagt ner mycket arbete på att samla in kunskaper, både genom att själv studera trädgårdar på plats och genom att läsa vad andra har dokumenterat. Dessa kunskapskällor, i form av gamla historiska dokument samt både gammal och nyskriven litteratur i ämnet, redovisas tydligt. Björn Hanssons vackra fotografier bidrar i hög grad till behållningen av boken. För den som själv vill uppleva historiska trädgårdar finns en sammanställning inkluderad över var man fortfarande kan hitta dessa. Det är inte utan att man får lust att företa sig en trädgårdshistorisk rundtur i Skåne framåt sommaren efter att ha läst denna bok!

Marie Hansson: De skånska trädgårdarna och deras historia. Foto Björn Hansson. Signum. (ca pris: 500 kr)

*

Brev till Medlemsbladet:

Om återinplantering och den biologiska mångfalden

Att människan tar del i hur växter sprids och etableras i nya områden är oundvikligt. Kommunikationen mellan olika världsdelar är så intensiv att det finns alla möjligheter att organismer sprids medvetet eller omedvetet av mänsklig aktivitet mellan olika geografiska regioner. Genom nutida kommunikationsmedel kan växter spridas till nya områden och etablera sig om förhållandena där är de rätta. Inom växtvärlden finns mängder av sådana exempel som gullörter, kanadabinka, blekbalsamin och jätteloka. Med all säkerhet kommer fler sådana etableringar att ske som på ett kraftfullt sätt förändrar florans i en viss region. Denna spridning är som sagt oundviklig och något som vi som botanister kan betrakta med nyfikenhet och vi känner uppenbar upptäckarglädje när vi finner nya arter.

Det som händer när kunniga botanister vill ändra i naturen är att dessa förändringar är baserade på kunnande om växters normala utbredningsområde. Det kan då hända att växter som normalt inte sprids med hjälp av människan dyker upp som ett mirakel på en ny plats. Detta ställer till problem för den seriöse växtgeografen som vill försöka förklara varför en viss växt finns på en viss plats. Det tar även bort upptäckarglädjen för den som verkligen upptäcker ett "mirakel", eftersom man kan tvivla på om ett nytt fynd är naturens verk (och här inbegriper jag även botaniskt omedveten mänsklig aktivitet) eller om det är en kunnig

botanist som satt en växt på en plats enbart därför att den normalt inte förekommer där. All sådan smyginplantering är naturligtvis oetisk och knappast något som gynnar naturvården.

Även väl dokumenterad återinplantering riskerar att förvirra begreppen för växtgeografen. Låt säga att en art som är under återplanteringsförsök, återfinns på en naturlig lokal i närheten. Vet man då om den har funnits där hela tiden eller spritts från de återinplanterade individerna? Är det intressant att veta vilket, eller skall vi bara vara nöjda med att arten finns kvar i vårt område?

Den stora frågan är vad som gynnar naturvården. Låt oss säga att det ofta inte är en speciell art som är betydelsefull, utan den lokal där den växer. Sällsynta arter finns ofta på lokaler med hög mångfald vad gäller växter och andra organismer och det är kanske denna mångfald av hundratal arter som är viktig att bevara. Hur kan då de sällsynta och hotade arterna hjälpa oss att bevara den mångfalden som finns på dessa lokaler? Jo, det är ofta enklare att bedriva naturvård om man kan peka på spektakulära och sällsynta arter som flaggskepp för ett visst område. På så sätt kan inplantering av den vita storken i Skåne hjälpa oss att rädda våtmarkerna. Om inplantering av växter kan motiveras på detta sätt får vi botanister försöka bortse från den "förfalskning" av naturen som det kan innebära. Kan ängssiljan hjälpa oss att bevara en åkerren med hög biologisk mångfald är detta något vi skall utnyttja, men låt oss inte glömma alla övriga åkerrenar som **livar upp det skånska åkerlandskapet** utan att hysa spektakulära arter. Dessa är totalt sett mycket viktigare för allmänhetens naturintresse än de få exemplaren av ängssilja som vi botaniskt engagerade gärna åker och tittar på.

Inplantering av en växt bara av den anledningen att vi är intresserade av att behålla arten i våra listor för en viss region är däremot ytterst tveksam. Vi bör tänka efter om en inplantering riskerar att minska intresset och skyddet för andra lokaler med hög botanisk mångfald.

Pål Axel Olsson, Hässleholm

Bidrag till Medlemsbladet

Bidrag till nästa nummer av Medlemsbladet tages tacksamt emot! Detta nummer beräknas komma ut i december 1998. Då behöver jag ditt bidrag senast den siste oktober.

Kjell-Arne

Flytsäv och sjötåtel i norra Skåne

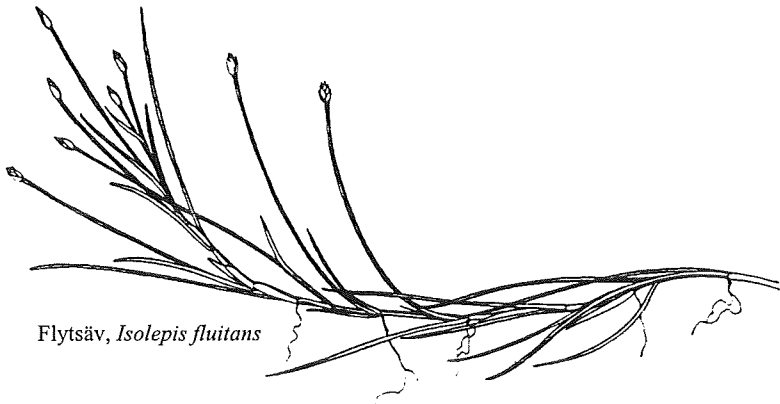
Tord Holm och Kjell-Arne Olsson

En halvmil väster om Osby ligger den sägenomspunna Skeingesjön. På Borgön kan man fortfarande se resterna av Scheviaborg, en märklig åttkantig borganläggning som är förknippad med biskop Eskil i Lund. Kanske var den ett viktigt fäste för att kontrollera de medeltida handelsvägarna längs Helgeå, kanske var den en centralpunkt i den järnhantering som fanns i detta område under medeltiden. Hur som helst, redan på 1400-talet låg Scheviaborg i ruiner. Trakten kring Skeingesjön är även förknippad med skalden och äventyraren Lars Wivallius, alias Erik Gyllenstjerna, verksam under första halvan av 1600-talet. Under falska förespeglningar ingick han äktenskap med den adliga jungfrun Gertrud Grijp från Björkeberga. För detta tilltag fick han tillbringa 5 år som fånge på fästningen Kajaneborg i norra Finland. Under fångelseiden skrev han bl a *Klagevisa över denna torra och kalla vår*, ansedd som den första naturlyriska dikten i den svenska litteraturen.

För dig som är botaniskt intresserad är det nog inte biskop Eskil eller Wivallius du i första hand får i tankarna när du hör namnet Skeingesjön. Kanske är det i stället några ovanliga växter du kan finna utmed sjöns stränder. Dessa är nämligen växtplats för de rödlistade arterna flytsäv, sjötåtel och klotgräs. Då nästan inga rapporter om flytsäv och sjötåtel kommit in under vårt pågående inventeringsprojekt, beslöt Tord Holm sig för att specialinventera dessa två arter i norra Skåne hösten 1997.

*

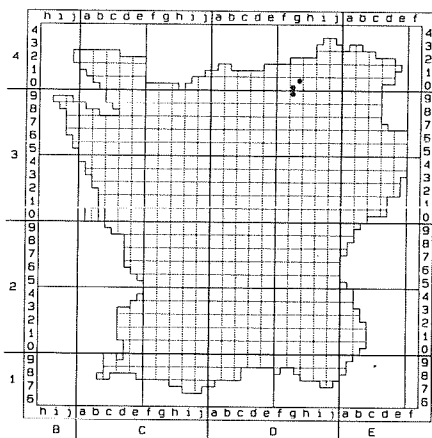
Flytsäv, *Isolepis fluitans*, går knappast att sammanblanda med någon annan svensk växt när den blommar. Vegetativt kan flytsäv påminna om den flytande formen av löktåg, *Juncus bulbosus*, som emellertid har mörkgröna-bruna, rosettställda blad. Flytsäv har mera plattade blad som är kamformigt ställda. Den greniga stjälken med smala, ljusgröna blad skiljer den från alla andra halvgräs.

Flytsäv, *Isolepis fluitans*

Flytsäv har en västlig utbredning i Europa. I Sverige förekommer den i näringsfattiga sjöar och vattendrag med sand- eller moränstränder från Skåne till södra Västergötland. Den är klassad som sällsynt (hotkategori 3) i *Rödlistade växter i Sverige 1995*. Även om landskapsinventeringarna i Småland, Halland och Västergötland tillfört nya lokaler, förefaller förekomsterna minska både i antal och frekvens. Detta gäller framförallt i åar och mindre vattendrag, i större sjöar tycks arten ha klarat sig bättre. Igenväxning till följd av ökad eutrofiering av våra vattendrag anses vara det allvarligaste hotet mot den konkurrenssvaga flytsäven.

Alla aktuella förekomster av flytsäv i Skåne finns vid Skeingesjön. Här visar emellertid fjolårets inventering att den fortfarande växer på många platser kring sjön. Den blev funnen i sammanlagt 46 harutor, i åtskilliga av dessa rikligt. Flytsäv har tidigare påträffats på ett flertal lokaler i Osby-trakten: på flera ställen i Helgeå från Mölleön NV om Sibbarp och ner till Östanåbruk i Ö. Broby, i Osbysjön samt i några mindre sjöar i detta område. De flesta av dessa gamla lokaler besöktes under inventeringen, men förgäves, någon flytsäv stod inte att återfinna. Även vid Fedingsjön i Fagerhult, Fjällrammsjön i Oderljunga/Röke och i Verumsån invid Skeingesjön eftersöktes flytsäv utan återfynd. Det är en smula egendomligt att arten inte gått att återfinna på någon av de tidigare lokalerna utanför Skeingesjön. På ett flertal av dessa fanns nämligen flytsäv kvar åtminstone in på 1960-talet.

Karta 1. Flytsäv, *Isolepis fluitans*, i Skåne 1997

*

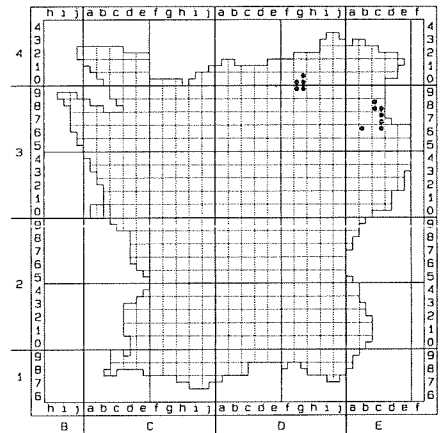
Sjötätel, *Deschampsia setacea*, är ett ganska anonymt gräs som är lätt att förbise, inte minst då den ofta växer i vegetativa tuvor och bildar sparsamt med vippbärande strån. Sjötätelns täta tuvor av smala grågröna blad kan då lätt förväxlas med tuvor av brunven, *Agrostis canina*, som brukar vara vanlig på sjötätelns växtplatser. Sjötäteln har emellertid ljusa, vitaktiga basaldelar; ett upp till 8 mm långt, spetsigt snärp och korta borsthår på bladen som gör dessa väldigt sträva. Brunven har betydligt mörkare basaldelar, ett ca 2 mm långt snärp och blad som känns nästan släta när man tar på dem. Brunven revar sig dessutom gärna. Det långa snärpet är även en bra karaktär för att skilja sjötätel från den snarlika släktingen krustätel, *Deschampsia flexuosa*. Krustätel har dessutom betydligt grövre och rent gröna blad och växer inte så blött som sjötätel.

Liksom flytsäv är sjötåtel en art med en starkt västlig utbredning i Europa. I Sverige har de båda arterna en likartad utbredning. Sjötåtel är dock mycket ovanlig i Halland och Västergötland och når längre österut, till mellersta och södra Kalmar län. I norra Skåne växer den på långgrunda stränder av näringsfattiga sjöar, i den zon som översvämmas vid högvatten. Den är klassad som hänsynskrävande (hotkategori 4) i *Rödlistade växter i Sverige 1995* och anses framförallt vara hotad av torrläggning och igenväxning till följd av minskat strandbete. I Skåne finns sjötåtel även på Skanörs ljung där den växer på fukthed.

Sjötåtel har fler aktuella lokaler i norra Skåne än flytsäv. Förutom vid Skeingesjön finns den vid Malsjön några kilometer åt sydost. De rikaste förekomsterna finns emellertid i det nordöstra hörnet av landskapet. Vid Immeln växer den på några få lokaler, medan de flesta finns vid de sjöar som utgör delar av Immelns avflöde till Holjeå: Hallsjön, Filkesjön, Gillesjön, Raslängen och Kroksjön. Under fjolårets inventering blev sjötåtel noterad från sammanlagt 131 ha-rutor i norra Skåne. Tidigare har arten blivit noterad vid åtskilliga andra sjöar i området. Sjötåtel eftersöktes förgäves vid Bälingsjön, Osbysjön, Bodarpasjön, Vesljangasjön, Vittsjön och Hultasjön. Detta tyder på att arten gått starkt tillbaka i landskapet som helhet; även om den fortfarande växer rikligt vid flera sjöar, har dess utbredning inskränkts avsevärt under de senaste 50 åren.

Litteratur

- ArtDatabanken 1995: *Rödlistade växter i Sverige 1995*. Sveriges Lantbruksuniversitet.
 Bertilsson, A. 1994: *Eleogiton fluitans*, flytsäv. Opubl. faktablad för ArtDatabanken.
 Karlsson, T. 1992: *Deschampsia setacea*, sjötåtel. Opubl. faktablad för ArtDatabanken.
 Länsstyrelsen i Kristianstads län, 1996: *Från Bjäre till Österlen. Skånska natur- och kulturmiljöer*.

Karta 2. Sjötåtel, *Deschampsia setacea*, i norra Skåne 1997

Tabell 1. Lokaler för flytsäv i Skåne 1997.

Ruta	Rubin	Socken	Lokal	Frekvens
3D9gNV	3813	Verum	800m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	3913	Verum	700m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	3916	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	ganska riklig
3D9gNV	4013	Verum	600m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	4017	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	ojämmt och glest spridd
3D9gNV	4018	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	ojämmt och glest spridd
3D9gNV	4019	Verum	Skeingesjön	glest och ojämmt spridd
3D9gNV	4112	Verum	450m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	4113	Verum	500m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	4118	Verum	Skeingesjön, Kalvön	sparsamt
3D9gNV	4119	Verum	Skeingesjön, Kalvön	sparsamt
3D9gNV	4120	Verum	Skeingesjön	glest och ojämmt spridd
3D9gNV	4211	Verum	350m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	4212	Verum	400m SSO Björkeberga gård	
3D9gNV	4219	Verum	Skeingesjön, Kalvön	sparsamt
3D9gNV	4221	Verum	Skeingesjön	glest och ojämmt spridd
3D9gNV	4311	Verum	250m SO Björkeberga gård	
3D9gNV	4321	Verum	Skeingesjön	glest och ojämmt spridd
3D9gNV	4322	Verum	Skeingesjön	glest och ojämmt spridd
3D9gNV	4411	Verum	200m SO Björkeberga gård	ganska riklig
3D9gNV	4422	Verum	Skeingesjön	
3D9gNV	4511	Verum	100m O Björkeberga gård	sparsamt
3D9gNV	4522	Verum	Skeingesjön	
3D9gNV	4611	Verum	100m ONO Björkeberga gård	täml. rikligt
3D9gNV	4612	Osby	200m ONO Björkeberga gård	ganska rikligt
3D9gNV	4615	Osby	500m ONO Björkeberga gård	sparsamt
3D9gNV	4622	Verum	Skeingesjön	
3D9gNV	4711	Osby	200m NO Björkeberga gård	rikligt
3D9gNV	4712	Osby	250m NO Björkeberga gård	sparsamt
3D9gNV	4713	Osby	350m NO Björkeberga gård	sparsamt
3D9gNV	4714	Osby	450m ONO Björkeberga gård	rikligt
3D9gNV	4715	Osby	550m ONO Björkeberga gård	rikligt
3D9gNV	4716	Osby	600m ONO Björkeberga gård	ganska rikligt
3D9gNV	4812	Osby	350m NO Björkeberga gård	sparsamt
3D9gNV	4819	Osby	Skeingesjön	rikligt
4D0gNO	2529	Osby	Skeingesjöns N-ända	i mängd
4D0gNO	2529	Osby	Skeingesjöns N-ända	i mängd
4D0gSO	1226	Osby	Skeingesjöns N-ända	sparsamt
4D0gSO	1326	Osby	Skeingesjöns N-ända	sparsamt
4D0gSO	2329	Osby	Skeingesjöns N-ända	några få ex
4D0gSO	2429	Osby	Skeingesjöns N-ända	sparsamt
4D0gSV	1715	Verum	200m NV Getön	2 ex
4D0gSV	1717	Verum	700m VSV Fiskaretorpet	ca 20 ex
4D0gSV	1816	Verum	800m V Fiskaretorpet	rikligt
4D0gSV	1817	Verum	700m V Fiskaretorpet	flera ex
4D0gSV	0615	Verum	500m SV Ferön	1 ex

Tabell 2. Lokaler för sjötätel i norra Skåne 1997.

Ruta	Rubin	Socken	Lokal	Frekvens	Sjö
3E8cSO	1028	Vånga	Mölleudden + liten ö	>110 ex	Filkesjön
3E8cSO	1125	Vånga	700m S Brotorpet	ca 50 ex	Filkesjön
3E8cSO	1127	Vånga	Mölleudden	>200 ex	Filkesjön
3E8cSO	1138	Vånga	400m VSV Getatorpet	ca 40 ex	Filkesjön
3E8cSO	1139	Vånga	350m VSV Getatorpet	>125 ex	Filkesjön
3E8cSO	1140	Vånga	250m SV Getatorpet	>100 ex	Filkesjön
3E8cSO	1226	Vånga	600m S Brotorpet	>150 ex	Filkesjön
3E8cSO	1227	Vånga	Mölleudden	>250 ex	Filkesjön
3E8cSO	1241	Vånga	100m SV Getatorpet	>250 ex	Filkesjön
3E8cSO	1242	Vånga	50m S Getatorpet	ca 50 ex	Filkesjön
3E8cSO	0028	Vånga	500m OSO Norregård	ca 50 ex	Filkesjön
3E8cSO	0127	Vånga	350m O Norregård	ca 40 ex	Filkesjön
3E8cSO	0128	Vånga	450m O Norregård	>250 ex	Filkesjön
3E8cSO	0225	Vånga	200m NO Norregård	ca 40ex	Filkesjön
3E8cSO	0226	Vånga	300m ONO Norregård	ca 15 ex	Filkesjön
3E8cSO	0227	Vånga	350m ONO Norregård	ca 35 ex	Filkesjön
3E8cSO	0228	Vånga	450m O(ONO) Norregård	ca 10 ex	Filkesjön
3E8cSO	0325	Vånga	250m NO Norregård	ca 40ex	Filkesjön
3E8cSO	0326	Vånga	300m NO Norregård	>130 ex	Filkesjön
3E8cSO	0425	Vånga	300m NNO Norregård	ca 150 ex	Filkesjön
3E8cSO	0525	Vånga	400m NNO Norregård	7 ex	Filkesjön
3E8cSV	0324	Vånga	200m NNO Norregård	fätalig	Filkesjön
3E8cSO	0646	Vånga	Gillesjön	ca 15 ex	Gillesjön
3E8cSO	1828	Vånga	200m O Brotorpet	ca 20 ex	Hallsjön
3E8cSO	2129	Vånga	400m NNO Brotorpet	ca 30 ex	Hallsjön
3E8cSO	2228	Vånga	450m NNO Brotorpet	ca 20 ex	Hallsjön
3E8cSO	2229	Vånga	500m NNO Brotorpet	ca 100 ex	Hallsjön
3E8cSO	2329	Vånga	Hallsjöns N-strand	ca 10 ex	Hallsjön
3E8cSO	2330	Vånga	Hallsjöns N-strand	ca 50 ex	Hallsjön
3E8cSO	2331	Vånga	Hallsjöns N-strand	ca 10 ex	Hallsjön
3E8cSO	1829	Vånga	200m O Brotorpet	enstaka	Hallsjön
3E8cSO	1929	Vånga	300m ONO Brotorpet	enstaka	Hallsjön
3E8cSO	2030	Vånga	300m NNO Brotorpet	enstaka	Hallsjön
3E6bNV	4605	Vånga	1200m N St. Sandvik	10 ex	Immeln
3E6bNV	4605	Oppmanna	1200m N St. Sandvik	3 ex	Immeln
3E8cNV	3905	Örkened	250m V Björnvik (gård)	9 ex	Immeln
3E8cNV	4004	Örkened	250m V Björnvik (gård)	1 ex	Immeln
3E6cNO	2849	Vånga	450m SO Bökestad sågmölla	9 ex	Kroksjön
3E6cNO	3245	Vånga	150m NNV Bökestad sågmölla	12 ex	Raslången
3E6cNO	3344	Vånga	250m NNV Bökestad sågmölla	13 ex	Raslången
3E6cNO	3345	Vånga	200m NNV Bökestad sågmölla	8 ex	Raslången
3E6cNO	3443	Vånga	400m NV Bökestad sågmölla	ca 90 ex	Raslången
3E6cNO	3444	Vånga	350m NNV Bökestad sågmölla	ca 30 ex	Raslången
3E6cNO	3543	Vånga	500m NV Bökestad sågmölla	ca 170 ex	Raslången
3E6cNO	3643	Vånga	550m NNV Bökestad sågmölla	ca 60 ex	Raslången
3E6cNO	3844	Vånga	700m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 120 ex	Raslången
3E6cNO	3845	Vånga	700m N Bökestad sågmölla	>350 ex	Raslången
3E6cNO	3944	Vånga	800m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 400 ex	Raslången

Tabell 2. (forts.)

Ruta	Rubin	Socken	Lokal	Frekvens	Sjö
3E6cNO	3945	Vånga	800m N Bökestad sågmölla	ca 110 ex	Raslången
3E6cNO	4044	Vånga	900m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 80 ex	Raslången
3E6cNO	4045	Vånga	900m N Bökestad sågmölla	ca 110 ex	Raslången
3E6cNO	4144	Vånga	1 km N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 80 ex	Raslången
3E6cNO	4145	Vånga	1 km N Bökestad sågmölla	ca 10 ex	Raslången
3E6cNO	4244	Vånga	1100m N(NNV) Bökestad sågmölla	>100 ex	Raslången
3E6cNO	4245	Vånga	1100m N Bökestad sågmölla	>100 ex	Raslången
3E6cNO	4344	Vånga	1200m N(NNV) Bökestad sågmölla	>250 ex	Raslången
3E6cNO	4444	Vånga	1300m N(NNV) Bökestad sågmölla	>200 ex	Raslången
3E6cNO	4448	Vånga	Årvik	7 ex	Raslången
3E6cNO	4449	Vånga	Årvik	>200 ex	Raslången
3E6cNO	4543	Vånga	1400m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 50 ex	Raslången
3E6cNO	4642	Vånga	1500m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 90 ex	Raslången
3E6cNO	4643	Vånga	1500m N(NNV) Bökestad sågmölla	ca 60 ex	Raslången
3E6cNO	4743	Vånga	1 km N(NNV) Bökestad sågmölla	>250 ex	Raslången
3E6cNO	4749	Vånga	Årvik	ca 40 ex	Raslången
3E6cNO	4943	Vånga	700m SSO Fuglabacken	>250 ex	Raslången
3E6cNO	4944	Vånga	750m SSO Fuglabacken	ca 30 ex	Raslången
3E7cNO	4844	Vånga	Ysnanäsudden	ca 55 ex	Raslången
3E7cNO	4928	Vånga	500m SO Norregård	ca 180 ex	Raslången
3E7cNO	4940	Vånga	1500m ONO Filkesboda	5 ex	Raslången
3E7cNO	4943	Vånga	Ysnanäsudden	ca 60 ex	Raslången
3E7cNO	4944	Vånga	Ysnanäsudden	ca 140 ex	Raslången
3E7cNO	4945	Vånga	Ysnanäsudden	6 ex	Raslången
3E7cSO	0044	Vånga	650m SO Fuglabacken	ca 300 ex	Raslången
3E7cSO	0144	Vånga	600m SO Fuglabacken	ca 100 ex	Raslången
3E7cSO	0244	Vånga	500m SO Fuglabacken	>350 ex	Raslången
3E7cSO	0344	Vånga	450m SO Fuglabacken	ca 75 ex	Raslången
3E7cSO	0345	Vånga	550m SO Fuglabacken	ca 150 ex	Raslången
3E7cSO	0347	Vånga	750m OSO Fuglabacken	ca 40 ex	Raslången
3E7cSO	0445	Vånga	500m OSO Fuglabacken	>400 ex	Raslången
3E7cSO	0446	Vånga	600m O(OSO) Fuglabacken	ca 40 ex	Raslången
3E7cSO	0545	Vånga	450m O Fuglabacken	ca 150 ex	Raslången
3E7cSO	0644	Vånga	400m O Fuglabacken	ca 20 ex	Raslången
3E7cSO	0744	Vånga	400m ONO Fuglabacken	ca 90 ex	Raslången
3E7cSO	0844	Vånga	450m NO Fuglabacken	12 ex	Raslången
3E8cSO	0040	Vånga	1,5 km ONO Filkesboda	ca 100 ex	Raslången
3E8cSO	0041	Vånga	1,6 km ONO Filkesboda	ca 120 ex	Raslången
3E8cSO	0043	Vånga	Ysnanäsudden	ca 50 ex	Raslången
3E8cSO	0141	Vånga	1,7 km ONO Filkesboda	ca 15 ex	Raslången
3E8cSO	0142	Vånga	Ysnanäsudden	ca 90 ex	Raslången
3E8cSO	0143	Vånga	Ysnanäsudden	ca 15 ex	Raslången
3E8cSO	0145	Vånga	Ysnanäsudden	ca 50 ex	Raslången
3E8cSO	0146	Vånga	Ysnanäsudden	ca 70 ex	Raslången
3E8cSO	0242	Vånga	Ysnanäsudden	ca 40 ex	Raslången
3E8cSO	0245	Vånga	Ysnanäsudden	ca 30 ex	Raslången
3E8cSO	0246	Vånga	Ysnanäsudden	ca 30 ex	Raslången
3E8cSO	0341	Vånga	Ysnanäsudden	ca 10 ex	Raslången

Tabell 2. (forts.)

Ruta	Rubin	Socken	Lokal	Frekvens	Sjö
3E8cSO	0342	Vånga	Ysnanäsudden	ca 75 ex	Raslången
3E8cSO	0343	Vånga	Ysnanäsudden	ca 170 ex	Raslången
3E8cSO	0345	Vånga	Ysnanäsudden	ca 30 ex	Raslången
3E8cSO	0444	Vånga	Raslångens N-del	>60 ex	Raslången
3E8cSO	0445	Vånga	Raslångens N-del	>200 ex	Raslången
3E8cSO	0541	Vånga	Raslångens N-del	ca 30 ex	Raslången
3E8cSO	0544	Vånga	Raslångens N-del	>200 ex	Raslången
3E8cSO	0641	Vånga	Raslångens N-del	ca 25 ex	Raslången
3E8cSO	0642	Vånga	Raslångens N-del	ca 90 ex	Raslången
3E8cSO	0643	Vånga	Raslångens N-del	>150 ex	Raslången
3E8cSO	0644	Vånga	Raslångens N-del	ca 10 ex	Raslången
3D9gNV	3815	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	sparsamt	Skeingesjön
3D9gNV	3916	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	glest spridd	Skeingesjön
3D9gNV	4017	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	glest spridd	Skeingesjön
3D9gNV	4018	Verum	ca 1 km V Skeinge säteri	glest spridd	Skeingesjön
3D9gNV	4120	Verum	Skeingesjön	sparsamt	Skeingesjön
3D9gNV	4219	Verum	Skeingesjön, Kalvön	sparsamt	Skeingesjön
3D9gNV	4611	Verum	100m ONO Björkeberga gård	enstaka ex	Skeingesjön
3D9gNV	4714	Osby	450m ONO Björkeberga gård	flera ex	Skeingesjön
4D0gSV	1420	Verum	600m SV Fiskaretorpet	9 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1513	Verum	300m V Getön	4 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1514	Verum	200m V Getön	10 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1523	Verum	400m S Fiskaretorpet	1 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1614	Verum	250m VNV Getön	7 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1622	Verum	300m SV Fiskaretorpet	4 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1714	Verum	250m NV Getön	5 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1715	Verum	200m NV Getön	4 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1716	Verum	150m NNV Getön	10 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1717	Verum	700m VSV Fiskaretorpet	25 ex	Skeingesjön
4D0gSV	1817	Verum	700m V Fiskaretorpet	20 ex	Skeingesjön
4D0gSV	0019	Osby	400m VSV Tostesjön	rikligt	Skeingesjön
4D0gSV	0714	Verum	500m VSV Ferön	35 ex	Skeingesjön
3D9gNO	2642	Osby	Malsjön	ca 80 ex totalt	Malsjön
3D9gNO	2841	Osby	Malsjön	vid Malsjön	Malsjön
3D9gNO	2942	Osby	Malsjön		Malsjön

Verksamhetsberättelse för Lunds Botaniska Förening 1997

Medlemsantal

Antalet medlemmar per den 31 december uppgick till 488, vilket är sex fler än föregående år. Föreningen har tre hedersledamöter, Hakon Hjelmqvist, John Kraft och Karl Heinz Rechingen.

Styrelsen

Styrelsen har under året bestått av: ordförande Sven Snogerup, vice ordförande Leif Sigbo, kassör Åke Andersson, sekreterare Alf Porenus, vice sekreterare Henrik Johansson, programansvariga Torbjörn Tyler och Marie Widén, övriga ledamöter Göran Mattiasson, Kjell-Arne Olsson och Åke Svensson.

Styrelsen har under året haft åtta protokollförda sammanträden samt ett möte med ledningen för Projekt Skånes Flora dokumenterat genom minnesanteckningar.

Funktionärer

Följande personer har under året varit funktionärer: sexmästare Per Lassen, redaktör Kjell-Arne Olsson, medlemsregistrator, arkivarie och distributör Britt Snogerup.

Ledningsgrupp för Projekt Skånes Flora har under året varit: Kjell-Arne Olsson, sammankallande, Mats Gustafsson, Göran Mattiasson, Leif Sigbo, Sven Snogerup, Torbjörn Tyler och Göran Wendt.

Föreningsmöten/exkursioner

Föreningen har under året haft åtta inomhusmöten med mellan 40 och 65 deltagare samt genomfört fyra inventeringsexkursioner:

- * 17 jan berättade Mikael Jeppson om svampfloran på den skånska sandställen
- * 14 febr gav Kjell-Arne Olsson en årsrapport över Projekt Skånes Flora
- * 21 mars berättade Lennart Engstrand och Marie Widén om sina florastudier av malajisk regnskog
- * 18 april talade Torbjörn Tyler om floraförändringar i Skåne under de senaste 60 åren
- * 19 sept berättade Björn Widén om sina studier av bl.a. kål i den grekiska övärlden
- * 24 okt föreläste Kerstin Olsson över potatisens historia: "Från inkaguld till gyllene chips"
- * 7 nov lärde Thomas Raus oss att bestämma *Amaranthus*
- * 14 dec hölls årsmöte i det nyrenoverade "Vita Huset" och Fleming Rune berättade om svampar inomhus.

Inventeringsexkursioner arrangerades

- * 1 juni med samling vid Gylle resp Bollerups kyrkor
- * 7 juni med samling vid Östraby kyrka
- * 6 juli till Nytebodaskogen
- * 20 juli med samling vid Röke kyrka

Vid dessa exkursioner deltog mellan 5-10 medlemmar.

Första veckan i juli arrangerades en exkursion till Badgastein för studium av den alpina floran under ledning av Ingvar Känefelt med 21 deltagare.

Öppet hus

Tre öppet hus-afnär genomfördes under försommaren-hösten på Botaniska Museet, där inventerare kunde få hjälp med artbestämning och diskutera fynd. En handfull inventerare mötte upp vid varje tillfälle.

Medlemsbladet

Under redaktion av Kjell-Arne Olsson har föreningens Medlemsblad utkommit med tre häften, sammanlagt omfattande 132 sidor. Nummer 1 utgjordes av Kjell-Arne Olssons årsrapport för 1996 över floraväktarverksamheten i Skåne med utbredningskartor över alla bevakade arter. Nummer 2 upptog bl.a. artiklar med information och tips till inventerare om vildris, skånska länkar och skogs- och hagfibblor jämte ett urval intressanta växtfynd. I nummer 3 redogjordes bl.a. för skånska rödklöver samt beskrevs floran i Alnars park, på ön Lybeck samt Eskilstorps ängar.

Förutom till medlemmarna har under året Medlemsbladet utsänts till 38 institutioner, andra botaniska föreningar och press.

Stipendier

Föreningen delade under året ut stipendier ur Jubileumsfonden, Svante Murbecks fond, Henning Weimarcks fond, ur fonden Gertrud Jönssons Minne samt ett extra stipendium till ett sammanlagt belopp av 66 500 kr. Stipendiater blev Louise Lindblom, Karin Emanuelsson, Ursula Malm, Louise Olsson, Gabriell Rosquist, Martin Westberg, Åsa Olsson, Patrik Frödén, Helena Persson, Åsa Gustafsson, Ingvar Kärnefelt, Arne Thell och Torbjörn Tyler.

Projekt Skånes Flora

Floraprojektet fullföljde sitt åttonde verksamhetsår. Ca 250 personer är engagerade som inventerare. Av totalt 1983 rutor var i november 1155 bokade och fynd rapporterade från över 900 rutor, varav ungefär hälften kan anses vara färdiginventerade. Ca 408 000 fynd är inmatade i databasen. Det står nu klart att det ursprungliga målet att klara av allt fältarbete under en 10-årsperiod inte kommer att nås. För att stimulera till ökat inventerande utlystes under året resestipendier. Ett begränsat antal ansökningar inkom, vilket dock resulterade i att ett 10-tal rutor klarades av.

Årets inventeringsläger var förlagt till trakterna av Lövestad-Vanstad-Rödninge-Ramsåsa-Baldringe i Sjöbo och Tomelilla kommuner med 15 deltagare. Vid de fyra inventeringsexkursionerna kunde ett 10-tal rutor inventeras.

Det har visat sig föreligga ett uttalat intresse från olika håll i samhället att ta del av de resultat som kommer fram under inventeringen, bl.a. från Artdatabanken, Länsstyrelsen i Skåne län, Skogsvårdsstyrelsen och flera av kommunerna i länet. Sålunda slöts under året ett avtal med Artdatabanken om inköp av florafynd.

Floravård

Arbetet med jämförelsen mellan tidigare och nuvarande inventering av Skånes flora, vilket har skett med ekonomiskt stöd från WWF, slutfördes under året och utmynnade i en artikel i SBT: "Förändringar i Skånes flora under perioden 1938-1996 - statistisk analys av resultat från två inventeringar".

Floraväktarverksamheten

Genom floraväktarverksamheten bevakades under året 49 akut hotade arter och 61 i kategorin sårbara. Många uppgifter kommer numera in genom inventeringsarbetet i Projekt Skånes Flora. Genom de särskilda floraväktarna kunde ett 25-tal arter bevakas heltäckande. Föreningen erhöll ett anslag från WWF för denna verksamhet.

Lokalfrågan

Efter att föreningsmötena ett antal år hållits i Anatomiska resp Historiska Institutionernas lokaler kunde vid årsmötet föreningen återvända till det nyrenoverade "Vita Huset", dvs lokalerna för Institutionen för Systematisk Botanik. Även den efterföljande julfesten gick av stapeln i denna byggnad.

Övrigt

Antalet diarieförda skrivelser uppgick under året till 10 stycken, varav 7 var inkommande stipendieberättelser.

Sven Snogerup representerade föreningen vid SBF:s konferens, där bl.a. synpunkter på den sporadiska utgivningen av SBT framfördes.

LBF påbörjade försäljning av den nyutkomna boken "I Linnés hjulspår i Skåne" av Sven Snogerup och Matz Jörgensen.

ÄLDRE MEDLEMSBLAD

Föreningens medlemmar kan gratis erhålla de tidigare utgivna medlemsblad som finns i lager. För icke medlemmar kostar de 20 kr/styck. Om man inte är medlem och vill ha kvarvarande medlemsblad, får man dem alltså kostnadsfritt genom att bli medlem i föreningen! Dock debiteras portokostnad om medlemsbladen måste skickas till dig.

MEDLEMSKAP I LBF

Det enklaste sättet att bli medlem är att kontakta distributören, tel: 046-222 89 65 eller ordf.: 046-222 89 77 (12 37 55). De träffas oftast också på mötena. Det går även att betala årsavgiften på 100 kronor till postgiro 8 35 22 - 3, Lunds Botaniska Förening. Glöm inte att ange både namn och adress, samt att det gäller ett nytt medlemskap. Vi får varje år några anonyma inbetalningar.

LBF är en ideell förening, med främsta syfte att sprida intresset för botanik och stödja botanisk forskning. Föreningen ordnar föredrag cirka 10 gånger om året, och dessa följs av eftersitsar till självkostnadspris. Föreningen ordnar också exkursioner, dels en- eller tvådagsturer inom Sydsverige, dels längre resor. Flertalet av de senare har gått till Medelhavsområdet. Naturskydd, främst syftande till att skydda hotade skånska växter, ingår också i programmet. Föreningen driver genom särskilda arbetsgrupper inventeringsprojekten Skånes Flora och Blekinge Flora. Även andra floraprojekt stöds, f.n. framför allt Smålands Flora.

Innehåll

Information från Projekt Skånes Flora	1
Inventeringsläger i Höör, 5 - 10 juli 1998	1
Inventeringsexkursioner sommaren 1998	1
Boka nya inventeringsrutor!	2
Skånes Flora, ett urval intressanta växtfynd	3
Floran i Rinkaby grusgrop	9
Sex arter av femfingerört i Skåne	14
Bokanmälan	28
Bokrecension	29
Brev till Medlemsbladet	30
Flytsäv och sjötåtel i norra Skåne	32
Verksamhetsberättelse för Lunds Botaniska Förening 1997	39